

ВОЛЯ ДО СПРАВЕДЛИВОСТІ

філософічні основи
українського націоналізму
—спроба синтези—

РОМАН ЗВАРИЧ

ВОЛЯ ДО СПРАВЕДЛИВОСТІ

філософічні основи
українського націоналізму
—спроба синтези—

РОМАН ЗВАРИЧ

Київ—Мюнхен
Український Освітній Інститут
1992

Тату — присвячую цю книжечку Тобі!

Воля до справедливости

Чимало факторів суперечних та взаємно доповнюючих (один одного) виливали протягом історії на формування українського націоналістичного руху. Напередодні закріплювання Української Держави, проголошеної 24-го серпня і остаточно ратифікованої таким виразним волевиявленням українського народу 1-го грудня, 1991 року, отже в історично переломному періоді, коли різні політичні сили виступають під досі незаплямленим прапором українського націоналізму, потрібна модерна квінтесенція націоналістичної думки, сучасного визначення її філософічних та політичних основ. Така спроба синтезу, насамперед, мусить випливати із найпоступівніших, найшляхетніших традицій українського націоналізму минулого. Вона повинна також проектувати пові, пристосовані до сучасності, філософічні та політичні засади, на які український націоналізм може опиратися у повій добі державного будівництва. Така синтеза потрібна хоча б тому, що зараз в Україні обговорюються різні ідеї та конієнції; деякі з них виходять із джерел української націоналістичної думки і вносять позитивний вклад у дальший розвиток цієї спадщини, а інші — виразно суперечать основним філософічним основам українського націоналізму.

Слід також відмітити, що саме поняття філософії можна розуміти у вузькому і широкому значенні. В ширшому розумінні, філософія — це не лише метафізика, онтологія, чи гнозеологія; вона також включає етичні, політичні та соціально-економічні питання. У цій короткій праці користуватимемося ширшим розумінням філософії.

**Прогресивна історіософічна концепція —
«Свобода народам! Свобода людині!»**

У центрі філософічних міркувань українського націоналізму завжди було християнсько-ідеалістичне розуміння Людини, як істоти, створеної на подобу Божу, із властивою їй спроможністю пізнавати Добро й відрізнити Його від Зла, правду від брехні, справедливість від кривди. Людина обдарована Творцем божественним змістом, свобідною волею на те, щоби вона могла діяти згідно з своїм розумінням добра, правди та справедливости.

Український націоналізм, у висуненій ним історіософічній концепції, розуміє історію людства, як хронологію людського тяготіння до щораз виразнішого пізнання ідеалу справедливости й впровадження цього поступовішого образу в суспільно-політичні відносини та й загалом у всі галузі життя. На фоні історичного розвитку виступали різні сили. Одні — звеличували цю, властиву людині, волю до справедливости; інші — її топтали, намагалися її знівечити своїм наступальним насильством. Остаточний критерій, котрим український націоналізм оцінював і далі оцінює всі історичні процеси й сили, їхню «прогресивність» чи «ретрогресивність», «революційність» чи «реакційність» — наскільки вони сприяли до створення справедливого, вільного світового ладу.

В повітній добі історії, зокрема від часів Великої французької революції 1789 року, універсальний ідеал справедливости тісно пов'язаний із спершу європейськими, а пізніше світовими, процесами усупереннення народів і людини. Історія виразно доказує, що повноцінне усупереннення можливе лише в умовах постання і закріплення самостійної націо-

нальної держави. Бо лише в такій суверенній державі нація може заповісти владу, здобувши для себе моральне право правити собою та діяти як повноцінний політичний суверен. А через таке національно-державне усупереннення також усупереннюється кожна людина в нації-державі, як повноцінний, упривласнений на владу громадянин. Словом — не може бути справедливого ладу у світі доти, доки кожна нація не зможе вповні здійснити притаманну їй волю до влади.

Найновіша епоха — це доба націй, а новітня історія — це нестертий запис в духовому тайнописі людини змагань народів світу до національно-державної самостійності, велична епопея їхнього тяжіння до волі.

Відома є така мудрість: чим більше все міняється, — тим більше все лишається незмінним. Історія ніколи не стоїть на місці в нерухомому застої. Вона мусить розвиватися; якимсь шаленим, невгамовним темпом вона нестримно спішиться по течіях часу в майбутність. Найдинамічніший рушій всіх дотеперішніх процесів — це боротьба людини проти всякого покривдження в ім'я справедливості й свободи. В найновішій добі цього колосального, споконвіку веденого двобою між силами справедливості й силами насильства, силами світла і силами тьми, найпоступовіший ключ до розв'язки всіх міжнародно-політичних та суспільно-політичних проблем — це ідея нації, тобто: а) у пошуці за справедливим світопорядком — взаємна пошана кожної нації-держави до права кожної іншої нації на державну самостійність і суверенність та міждержавне співвідношення, побудоване на тривкому фундаменті паритетної рівноправності і б) у пошуці за справедливою державною побудовою — пріоритетність нації, її загального добра, як найосновніший упорядковувачий чинник всіх суспільних та політичних відносин внутрі політичної спільноти, в якій джерелом юридичної, виконавчої та особливо законодавчої влади є в цілому усупереннений нарід. Ця поступова історіософічна концепція зенітально схоплена в революційному гаслі українського визвольного націоналізму — *«Свобода народам! Свобода людині!»* Цей клич представ-

ляте найшляхетніше, що є не лише в українському націоналістичному русі, але й у всьому миролюбному, спрагненому свободою й справедливістю, людству. Тому це гасло, у світлі остаточного розвалу комуністично-російської імперії, набирає *універсального* масштабу.

Із розвалом майже всіх дотогочасних імперій, включно з тією ж страхітливою «імперією зла» — комуністично-російською «тюрмою народів», слід ствердити, що ідея нації остаточно перемогла над усіма великодержавними, пак імперіалістичними концепціями та конструкціями. Протягом усієї, кров'ю поневолених народів писаної історії, т. зв. «Союзу ССР» був історичним анахронізмом, який стояв як гнила колода на дорозі вселюдського поступу, не дозволяючи людству перейти у новий, більш удосконалений етап розвитку на шляху до виразнішого образу універсальної справедливості й свободи. Без остаточного розвалу цієї реакційної імперської системи, ідеал справедливості в цій добі нації залишився б нездійсненим.

Виходячи із позиції, що новітня доба історії визначена ідеєю нації, український революційно-визвольний націоналізм висунув концепцію, що саме уярмлені більшовизмом народи в СРСР та в т. зв. «сателітах», в їхній зтяжній боротьбі за національні та людські права, стояли в авангарді всіх волелюбних сил світу. Бо в цій боротьбі був ідейно запроєктований новий світовий лад, вкорінений в універсальних ідеалах справедливості і свободи, звільнений від всяких колоніальних експлуатаційних кайданів, і наріжним каменем якого — ідея нації, як основний ключ до мирного і стабільного світопорядку. У 1991 році, внаслідок краху комуністично-російської імперії, ця концепція набрала наявної об'єктивізації, хоч деякі західні демократичні країни, у своєму страху перед примарою «дестабілізації» в цій переважливій геополітичній частині земної кулі, наполегливо старалися зберегти інтегральність цієї «останньої імперії», чим вони нехтували революційні, національно-визвольні та демократичні традиції, на основі котрих вони своєчасно постали.

Україна постійно боронила та відстоювала шляхетні тра-

диїї та цінності Заходу. Колись, княжа Русь-Україна, відбиваючи навали диких орд з Азії, відіграла наскрізь прогресивну ролю в європейській історії. Україна була наче якимсь «бар'єр ріфом», який хороняв цивілізацію Заходу і це уможливило розвиток західноєвропейської культури в політичному хаосі середньовіччя. Подібна ситуація складається у боротьбі проти большевицьких спустошителів з їхньою корінною російською кочово-експансивною духовністю та психікою напасти. І знову ж — Україна в авангарді волелюбних сил світу. Будучи непевною про ситуацію всередині своєї імперії, яка постійно знаходилася у кризовій передреволюційній напруженості, Москва мусіла дуже обережно братися до здійснення своїх завойовницьких амбіцій поза кордонами імперії. Чим більше з імперських ресурсів (чисто мілітарного, але й ніемілітарного порядку) треба було вкладати для того, щоби терором і насильством здавлювати визвольні процеси, тим менше їх залишалася для зовнішніх експансивних цілей. Тому Україна у спільному фронті з іншими поневоленими народами не лише боролася за свою волю і державну незалежність, але також захищала волю Заходу і тривалий мир у світі.

Український визвольний націоналізм ніколи не ототожнював мир у світі із якимсь штучно (можливо навіть насильно) втриманим «статус кво», як це робили деякі світові потуги. Доки право на державну самостійність навіть одного народу є не лише насильно заперечене, але й навіть zagrożене іншою потугою, доти не може бути миру в світі. Завжди агресор, а ніколи об'єкт-жертва такої насильної агресії, буде відповідати за порушення миру. В останніх щонайменше двох-трьох століттях майже всі війни, менші чи більші, територіально обмежені, чи ширші геополітичні воєнні зударі, були започатковані, спричинені, або спровоковані якраз імперіялістичними потугами в їхньому гоні до експансії. Не може бути сумнівів, що найбільш агресивна, людиноненависна й націовбивча потуга ХХ століття, якщо не взагалі всієї історії, російсько-комуністична імперія, — «остання імперія» в історії людства, повинна відповісти перед людством за вбивство багатьох міль-

йонів невинних людей.

Слід ствердити, що реальні сили, які протягом майже цілого віку захищали тривалий мир у світі були поневолені в СРСР народи в їхній боротьбі проти єдино залишньої після Другої світової війни агресивної та завойницької світової потуги. Ці народи становили *третю напотоугу* у світі, однак не в мілітарній, а радше в *моральній* та в *духовній* площинах. Вони були сумлінням всього людства, бо єдині вели затягну боротьбу проти уособленням зла на землі — російсько-комуністичної імперії. Дальше існування цієї імперії у будь-якому вигляді, навіть як якась «конфедеративна» система псевдосуверенних «держав» чи «республік», згідно з фальшивою концепцією «стабілізації» в існуючому «статус кво» — було б дорогою до війни, до поглиблення існуючих регіональних конфліктів, до закріплення російського термоядерного шантажу над вільним світом, і, остаточно — дорогою до термоядерного Армагеддону і вимирання людства, та, взагалі, всього живого.

Український революційний націоналізм висуває нову наскрізь прогресивну концепцію світобудови та мирної стабільності. Це концепція *миру через визволення* проти фальшивої та небезпечної концепції «миру» через взаємний термоядерний шантаж двох світових бльоків. Без справедливого й дійсно вільного світового ладу, опертого на універсальній ідеї нації, немає тривалого миру в світі.

Тепер, коли людство стоїть на грані постання нового, вільного й справедливого, світового ладу, передумовою закріплення якого була необхідність остаточного розвалу анахронічної російсько-комуністичної імперії, історична роля України стає ще більш вагомою та прогресивною. Це твердження не впливає від якоїсь історіософічно переверненої, фальшиво-месіаністичної концепції, яка постулює, що українська нація — це, мовляв, якась Богом вибрана нація; що Боже Провидіння наложило на неї таку історичну місію. Кожна нація — це думка Бога, і тому немає вибраних, чи гірших націй в очах Всевишнього. Одначе, бувають нації, які всеціло тяжіють до Божої Правди, живуть згідно з Його законами, коли інші знева-

жають, топчуть божественні ідеали Добра і Справедливості.

Український революційний націоналізм, як зорганізований рух, що виступає під трьома літерами — ОУН, ніколи не обґрунтовував свої ідейно-політичні, чи історіософічні концепції в якомусь месіянistiчному обрамованні. Прогресивність України полягає в тому, що вона досі стояла на чолі сил, які змагалися змести з лиця землі найжорстокішу, людиноненависну та паціовбивчу систему в історії людства — комуноросійську імперію. Із нашою перемогою в цій боротьбі створилися нові об'єктивні умови, в яких все волелюбне людство зможе перейти до нового етапу розвитку на вищому поземі вселюдського поривання до більш удосконаленого (під кутом ідеалу справедливості) світового ладу. Глибина нашої культурної спадщини, наших національних традицій, розбудованих на християнській духовості, наша героїчна історична спадщина боротьби за правду, наше геополітичне положення, кількість населення, економічне багатство, і — що найголовніше — наполеглива здетермінованість відвоювати владу нації та наша безумовна відданість найвищим ідеалам свободи й справедливості (що наша нація безліч разів доказала пролиною кров'ю її героїв) — все це фактори, які в сукупності підтверджують, що український революційно-націоналістичний рух є однією із найпрогресивніших течій всього людства.

Героїчний ідеалізм — філософічна та етична основа націоналістичного світогляду

У центрі націоналістичного світогляду стоїть Людина, як істота уподібнена до Бога певним божественним первнем життя, втіленим в її душу. Ця «божественність» людської душі, її Богоподібна сутність, полягає в її потенційному, волевому і телеологічному тяжінні до добра, в її волі до правди і справедливості.

Кожна людина має властиву їй неповторну індивідуальність, яка особливо виявляється в її творчій праці, в її волевих прагненнях. Вона народжується із вільною волею, якою намагається здійснити свої інтелектуальні, духовні та матеріальні

потреби й зацікавлення. Цей волюнтаристичний підмет в душі людини є, до речі, шойно потенційно вільний, бо всякі вольові прагнення, а особливо ця істотна, притаманна людині воля до справедливості, можуть уповні здійснитися лише в суспільно-відповідальному співжитті з іншими людьми у вільній спільноті. Таке суто людське життя у спільноті вимагає підпорядкування власних примхливих бажань та проминальних афектів загальному добру цієї спільноти.

Людина вдосконалюється в спільноті шляхом вищого, суто етичного думання і дії, що враховує інтереси й потреби кожної іншої людини в тій спільноті, як також, і особливо — загальне добро спільноти в цілому. Тому, «потенційність» людської волі до справедливості треба розуміти так, як це розумів великий грецький мислитель Арістотель, тобто, як телеологічне призначення, до якого кожна людина прямує згідно з її природою, як етична істота, і яке вона прагне «актуалізувати». Людська істота уподібнюється до Бога, коли вона здійснює, «актуалізує» свою, Творцем вдихнену в душу, потенційну волю до справедливості в суспільно-відповідальному співжитті з іншими людьми. Лише така уподібнена до Бога людина може бути дійсно вільною, звільненою від всяких тілесно-кавзальних сил, проминальних чуттєвих афектів, чисто матеріялістичних жадіб, які є похідні суто егоїстичними міркуваннями.

Слід поставити питання: чим відрізняється людина від тварин, чи навіть від інших раціональних істот, якщо такі існують (напр., ангели)? Жодна тварина не спроможна пізнати Добро, відрізнити його від Зла. Тим більше, жодна тварина не спроможна вибирати між добром і злом. До речі, сумнівно, чи тварини взагалі спроможні *вибирати* у вузькому розумінні цього слова, тобто свідомо актуалізувати якісь волюнтаристичні пориви. Бо тварини не спроможні на чисто раціональні розсудки. Їм бракує того кантівського «чистого розуму» (*Kritik der reinen Vernunft*, Immanuel Kant), яким якраз людина може пізнавати не лише абстрактні категорії, найвищі правди, але й також універсальні *етичні* норми поведінки.

Тварини не вибирають. Вони скоріше реагують на свої інстинктивні імпульси, чуттєві афекти та тілесні жади. Отже, можна вважати, що тварини — це кавзальні, ззовні (а не самочинно) урухомлені істоти, які не спроможні автономно, *суверенно* вибирати. Їхні рухи є випадковими *ефектами* якихось безпосередніх подразників, що дають їм поштовх у прямій та механічній лінії здетермінованості.

Людина, натомість, це раціонально-моральна та вільна, волюнтаристична, суверенна істота, яка хоча тілесно, чи фізично приречена кавзально-детерміністичним «Законам Природи» (про які писав Аїссак Ньютон), проте вона також живе у вищій, трансцендентальній сфері, в якій може вільно, без жодних матеріальних тягарів, тяжіти до Добра, до Правди, до Справедливості. Людина може відкинути свої жади, тим самим перекресливши кавзальну закономірність, механічну здетермінованість «Законів Природи», до якої приречені тварини та взагалі весь матеріальний світ. Таким чином, людина відривається від детерміністично-фізичного світу, в якому все механічно наперед приречене в одному ланцюгу кавзальної закономірності. Через моральні вчинки, людина переходить у вищу сферу Буття, у той трансцендентальний світ ідей, в якому вона насправді є вільною.

Людина — це єдина істота на цьому світі, яка має ту благородну силу, власну волю, щоби могли перерішити механічну кавзальність і закономірну здетермінованість матеріального світу. Це тому, що людина не лише фізична істота, а, насамперед, раціональна та моральна, тобто така, що може не лише пізнати правду (як онтологічну, так і моральну), але й тяжіти до неї. Людина спроможна не лише пізнавати добро, але й *вибирати* його. А прямуючи до Добра й Правди, людина насправді стає вільною. Вона шойно тоді дійсно стає Людиною (моральною істотою). Бо вибираючи шлях брехні і зла людина тоне в закономірну здетермінованість матеріального світу, перетворюючись в раба власних кавзально-чуттєвих та тілесних імпульсів. Вона, в такому випадку, стає звичайним, випадковим *ефектом* (навіть не об'єктом) попередніх подраз-

ників в одному кавзально-детерміністичному ланцюгу. Єдина моральна істота, повноцінна людина, може відірватися від цієї ж кавзальної закономірності та діяти як суверенний суб'єкт. Неморальна, а тому безвольна, людина-дикун не вибирає те, що хоче, а те, що вимагають її жадоби. Отже, тому навіть не слід говорити, що така «напівлюдина»-тварина «вибирає», тобто актуалізує свої суто людські, раціонально-етичні волеві пориви.

Платон писав, що найвищий зеніт в ієрахічній драбині Буття — це ідея (ιδέα або εἶδος) Добра (ἀγαθός). Чимало філософів сперечалися між собою про значення цього основного платонівського онтологічного поняття, шукаючи в ньому якусь загадку, надзвичайно складну глибину. Однак, можливо, цей велетень думки хотів висловити зовсім просту істину: найвища форма Буття — це та ж первісна ідея, яка визначає всі форми існування, тобто як *повинно* існувати все те, що існує; яким *повинно* бути Буття саме-в-собі.

Кожна форма Буття, в основному, є визначена як якась «реальність» (те, що є [ov]; або те, що до якоїсь міри має Буття [ovtos] в собі) якраз ідеєю Добра, чи — в розумінні Арістотеля та Св. Томи — телеологічною «природою» кожної «реальності», згідно з якою та до якої кожна конкретна, партикулярна форма Буття прямує в її безупинному розвитку. Цю ідею Добра можна ще назвати концепцією телеологічної/онтологічної «повинності». Оскільки всі форми буття мають, до якоїсь міри, елемент «онтологічної повинності» в собі (тобто її удосконалена сутність), слід зауважити, що Буття — у платонівському розумінні — це не лише онтологічне поняття, але й *етична* категорія. Бо етика, це наука про те, як *повинна* людина поводитися (коли онтологія, в платонівському розумінні, це наука про те, яким *повинно* бути все, що є, тобто — як воно *повинно* поводитися). Ця ідея-первень також визначає «повинність» людської поведінки, тобто як ми *повинні* поводитися для того, щоби вдосконалити себе.

Можна тепер дійти до певного висновку: не можна звести людську волю, волюнтаристичний підмет в нашій душі, до

звичайної спроможності вибирати між Добром і Злом. Воля належить *виключно* до трансцендентального світу «повинності», бо вона зовсім немислима у фізично-детерміністичному світі, в якому ми тілесно приковані. Тому, воля людини може проявлятися та удосконалюватися лише згідно із законами повинності, законами Розуму, або інакше — платонівською Ідеєю Добра, яка є корінно визначальною формою взагалі всього Буття. Тому, також, наші волюнтаристичні пориви, коли вони є чисті, цілком незалежені від кавзально-детерміністичних подразників фізично-матеріального світу (а інакшими вони і не можуть бути), зводяться до одного спільного знаменника: до *Волі до Добра, Правди, Справедливості*.

Як не дивно, але ці дві галузі Буття, матеріально-фізичний та раціонально-моральний світи, підпорядковані законам «повинності». До першого світу ми маємо доступ через наші чуттєві органи, які водночас нас заводять у блуд, бо постійно заставляють думати, що цей світ — єдина реальність. Тому ці чуттєві органи нас скоріше осліплюють. Пригадується наполегливе, майже розпачливе намагання Сократа вийти з-під ярма свого тіла-«домовини» і перейти у той вищий світ непроминальних, вічних ідей, який ми пізнаємо нашим «чистим розумом» (про що так переконливо колись писав — Іммануел Кант).

Людина, одначе, має спроможність не лише пізнавати цей трансцендентальний світ ідей (через наш «чистий розум»), але також має божественну силу увійти в нього, перейшовши ту чітку грань, яка розділяє проминальне від вічного, випадкове від абсолютного, буденне від божественного. Ця сила — наша воля до справедливості. Єдиний вільний почин, який цілком віддірваний від всяких тілесно-кавзальних подразників — це свідомий моральний, насправду волюнтаристичний вибір Добра. Бо такий почин цілком незалежний від детерміністичних законів кавзальності.

Буття ієрархічно побудоване. Але, за яким критерієм? Хто визначив, чи що визначило, яким повинно бути все те, що є? А такі закони онтологічної «повинності» (платонівська Ідея-Первень Добра) мусять існувати, бо ж інакше — панував би

хаос. Наші внутрішні пізнавальні процеси, на які ми не звертаємо уваги, підказують, що такі абсолютні критерії дійсності мусять існувати. Ми, напр., бачимо в житті багато крісел, однак ми все-таки пізнаємо їх як «крісла», отже як об'єкти, які якимсь чином, згідно з якимось *апріорно* визначеним критерієм, приналежні до єдиної, універсальної категорії — «Крісла самого-в-собі», тобто тієї ж «ідеї Крісла», яка визначає, яким *повинно* бути *кожне* крісло. Отже, лише через цю універсальну ідею «Крісла» ми спроможні пізнавати конкретні, партикулярні крісла.

Платонівська Ідея Добра, як концепція Абсолютного Буття, визначає, яким повинно бути все те, що є. Така ідея-первень могла б лише постати в абсолютному Розумі, в самому Авторіві всього Буття — тобто як чиста й непомильна думка Бога. Для Бога воля, тобто якийсь волюнтаристичний підмет, була б зайва, бо Його думка — це найвища «реальність», котра не потребує додаткової волевої «актуалізації». Така ідея-первень вповні «актуальна», бо визначає суть кожного її партикулярного виду. Кожне окреме крісло, напр., є кріслом, бо в ньому знаходиться (очевидно в потенційній, не цілком удосконаленій, формі) сама сутність того ж первісного Крісла самого-в-собі. Є безліч крісел у цьому світі, і кожне інакше, навіть ті, які, здавалося б, зовсім до себе подібні. Однак, їх всіх поєднує те, що вони — «крісла», тобто в них узмістовлена ідея Крісла, автор якої — Бог. У певному розумінні можна вважати Бога «абсолютною Актуальністю».

Буття таке, яким ми його пізнаємо та знаємо (оскільки це взагалі можливе), не є скрізь однакове, як це помилково колись твердив Парменедій. Однак, мусять існувати певні нерушимі, абсолютні, універсальні критерії, які визначатимуть чим дана річ є, оскільки вона є чимось. Буття — динамічне. Воно, як вважав Геракліт, у постійному русі, бо воно постійно переходить з однієї прикмети в іншу, навіть протилежну. (Напр., гаряча вода охолоджується, стає льодом).

Однак, буття не лише різноманітне в його різноприкметності, але також побудоване ієрархічно, згідно з певними,

Богом визначеними, критеріями. Матеріально-фізичний світ, котрий ми пізнаємо нашими чуттєвими органами, розвивається, міняється згідно із закономірними, механічно-каузальними «Законами Природи». Жолудь, напр., який падає з дуба, лише може падати до землі. Він не може «вибрати» впасти горизонтально, чи полетіти до іншого дерева. Він також не може «вибрати», щоби з нього виросла сосна. Жолудь лише може «прагнути» стати «добрим» дубом, тобто таким, яким «повинен»(!) бути дуб. Тому, за Гегелем, можна говорити, що ідея дуба *апріорно*, логічно, чи діалектично вже узмістовлена в самому конкретному жолуді.

Все буття, тобто не лише «природний світ», але й «духовий», є визначене певною телеологічністю, або тим, що вгорі було назване — «повинністю». Кожна річ прагне свого довершення, діалектично «тяжіє» актуалізувати свою потенційність. У такому розумінні, жолудь «прагне» стати дубом (чим він повинен стати при відповідних умовах). Камінчик, натомість, хіба може «прагнути» бути «добрим» камінчиком, тобто таким, яким він повинен бути, якщо він камінчик. Отже, обездуховлений та нерухомий камінчик стоїть на нижчому щаблі в ієрархічній драбині Буття. В певному розумінні ця діалектично-телеологічна повинність Буття становить його «божественність», його «Добро».

В ієрархічній драбині Буття, людина займає особливе місце. Вона єдина з усього «світу природи» (принаймні того, якого ми «знаємо», який доступний нам) обдарована Богом двома божественними змислами. По-перше, ми спроможні абстрактно думати, і тому маємо силу пізнавати «добро», телеологічну призначеність, чи «повинність», котра втілена в кожній реальній речі. Хоча ми не можемо творити нові форми буття, нові критерії тієї ж телеологічної повинності, все ж до певної міри ми маємо своєрідну творчу силу надати якійсь речі іншого призначення: із дубового дерева зробити крісло, стіл, чи побудувати хату.

По-друге, людина єдина з поміж усіх істот на цьому світі, Богом обдарована спроможністю *сама* вибрати Добро. Всі

інші: тварини, рослини, як і, до речі, кожна реальна річ, витвір Бога, *априорно* приречені прямувати до свого «добра». Вони зовсім не спроможні «звільнитися» від закономірних механічно-каузальних законів природи, бо їм бракує волюнтаристичного (самоурухомлюючого), внутрішнього духового двигуна. Таким благородним двигуном є людська воля, яка, однак, мусить бути спрямована, згідно з її призначенням, із сутністю людини, тобто згідно з «телеологічною, потенційною повинністю», яка вимагає актуалізації. Отже, воля, щоби бути насправді суверенною (а інакшою вона бути не може), мусить бути підпорядкована законам Розуму, які визначають, якою повинна бути Людина. Тому воля людини — це не стихійне явище, а *етичне* (воля до справедливості).

Очевидно, дехто міг би аргументувати, що було б краще, якби людина закономірно мусіла йти шляхом Добра, так як і всі інші об'єкти Буття цього світу. Словом, якби не мала власної волі, тоді, не могла б погрішити, бо *мусіла* б «вибирати» Добро. Власне, тоді, це вже не був би «вибір». Хоча людина не мусить вибирати Добро, може згрішити, її велич, її шляхетність полягає в тому, що має нагоду самочинно, без примусу, навіть без прямого втручання Всевишнього, все-таки вільно вибрати Добро, Правду, Справедливість! Як суверен, вона може сама відповідати за свої почини.

Ось велич Людини: вона єдина з поміж усіх істот на цьому світі обдарована божественною волею до Добра, якою самочинно, автономно, без окремого каузального подразника, чи іншого примусу детерміністичної закономірності, може сама, суверенно вибрати Добро, згідно зі своєю телеологічною природою. Якраз ця божественна прикмета зближує, уподібнює Людину до Бога.

Можливо існують інші раціональні істоти, напр., ангели, які стоять на вищому ступені в ієрархічній драбині Буття. Якщо такі ангели існують, то вони, певно, можуть зовсім вільно вибирати шлях Добра, пізнавати та вільно тяжіти до найвищої Божої Правди. Вони завжди будуть діяти згідно з Божими законами не з примусу, але тому, що можуть вповні ак-

туалізувати свої вольові пориви до Добра, бо не мусять постійно боротися проти суто тваринних, навіть звірських фізичних імпульсів, тілесних жадоб та чуттєвих афектів. Воля ангелів, власне, є цілком підпорядкована універсальним законам розуму.

Говорити, що людина має свобідну волю, до певної міри, недоречно, бо воля не може бути інакшою, аніж цілком свобідна. Однак, слід пояснити як розуміти людську свободу волі. Коли людина із еґоїстичних міркувань вибирає зло, перекресливши природньо-телеологічну «повиність», її вже не слід вважати «вільною», а скоріше підкореною тілесно-фізичним законам кавзальности. Вона вже не поводить ся раціонально, по-людському, а, скоріше, по-дикунському. Воля є лише тоді вільною, тобто справжньою, коли вона направлена до Божої Правди, до раціонального Добра, отже, лише тоді, коли вільно підкорена універсальним, раціональним законам етики, тим кантівським «категоричним імперативам».

Ця воля до правди, добра й справедливости вдосконалюється якраз у суспільно-відповідальному співжитті людини з іншими такими як вона моральними істотами, в природньому, властивому людині житті у спільноті та для спільноти. Відірвана від спільноти людина-еґоїст — це злидений, безвольний бідолаха, волевий євнух, у душі якого анархічно верховодять вже здичавілі жадоби. Розум такої невідосконаленої «напів-людини» зведений до того, що постійно займається не тими вічними правдами, що ушляхетнюють людину, а мізерними хитрощами, якими старається задовольнити суто еґоїстичні, буденні та мізерні бажання. Чим глибше людина занурюється у Зло, у суспільно-безвідповідальне самолюбство, тим більше вона втрачає свою волю, перетворюючись у раба власних чуттєвих афектів, фізично-тілесних примх та еґоїстичних жадіб.

Вгорі представлена ідеалістична концепція етики лягла в основу українського націоналізму. З цієї точки зору, бути націоналістом означає насамперед бути *етичним* воїном за Правду й Справедливість. Тому, український націоналізм ви-

суває *ідеал Героя*, як найвищий, найшляхетніший тип Людини. Фальшиво утотожнювати героїку життя із самоспа-ленням, самозреченням, запереченням самого себе. Бо, якщо людині властивий певний телеологічний нахил до Добра, якщо божественний первень в душі людини — це її потенційна воля до справедливості, до правди, то героїзм в ім'я добра, правди й справедливості хіба лише може бути шлях актуалізації цієї потенційності, є якраз тим, чим людина уподібнюється до Бога.

Отже, вибір добра не може бути самозреченням, а «вибір» зла «самовиявленням». Змістом життя Людини має бути не егоїзм, не гедонізм, а Богом закладаний в душу Людини обов'язок «боротьби за Друзі своя». Якраз у героїчній боротьбі за праведний, справедливий, «Божий» лад у світі вповні уна-явнюється глибинний, суто божественний первень, що властивий кожній Людині. Людина-Герой, яка вибирає божественний шлях добра, здійснює, «актуалізує» притаманну їй волю до правди й справедливості, чим частково «убожествується» ще за життя на цьому світі.

Людина-герой, в якій розгорілася іскра Добра, вдихнена в її душу Творцем, пізнає істину справедливості та відповідно упорядковує власне життя. Отже така повноцінна людина перерішає закономірну кавзальність природного світу шляхом здійснення, «актуалізації» своєї волі до правди. Людина може ушляхетнитися, стати дійсно вільною (тобто моральною) істотою із свобідною волею лише в такій божественній героїці життя, шляхом якої вона пізнає вищу духову, етичну радість в боротьбі за добро, в тяжінні до правди, ... до Бога.

Триєдність Людини, Родини і Нації — Ідеал Суспільної Гармонійності

Кожна людина потребує жити в спільноті, щоби могли здійснити свій потенціал, свою волю до Правди й Справедливості, отже щоби стати чесною, моральною, на правду вільною істотою. Бо ця властива людині воля до справедливості завершується особливо в суспільно-відповідальному спів-

житті людини з іншими органічно пов'язаними з нею людьми-співвітчизниками. Без такої органічної сплетеності суспільне життя хіба лише може бути побудоване на дуже нетривкій основі взаємних особистих інтересів (а не на загальному суспільному добрі) всіх, відірваних один від одного, співжителів. Під сучасну пору в історичному розвитку людства, в його невгамовному тяжінні до справедливості, найвища форма такої духово-органічної спільноти — це нація, як думка Бога.

Нація — це природна, вічна категорія; це суспільно-політична вартість; це жива, самобутня, духово та органічно сплетена спільнота, що викристалізувалася і виросла в означених історичних, геополітичних, господарських і суспільно-політичних умовах. Це невід'ємна єдність всіх прошарків і всіх поколінь «живих, мертвих, і ненароджених», спаяних спільною історією, культурою, мовою і традиціями, територією, спільною волею жити самостійним життям у власній державі, спільною, об'єднуючою візією майбутнього, та з однією, історією визначеною, волею до життя, — волею до влади.

Нація може конкретизувати свою волю до життя й влади лише у власній, національній, суверенній державі, побудованій на принципах демократичного народовладдя. Національна держава — це постійна об'єктивізація волі нації та людини, це найвища форма організації буття народу, структура і устрій якої відповідають притаманним прикметам нації та потребам її життя. Лише національна держава може забезпечити вільний розвиток усіх її духових та матеріальних сил та належне місце підметного в ній народу між іншими державними народами.

Основна клітина нації, як духово-органічна спільнота, це родина. Сильна українська родина — це зберігач і творець українського роду, культури і моралі. Нація, як живий організм, зберігається і розвивається завдяки ростові та розвиткові її життєвих комірок, якими є родини. Здорова, морально кріпка родина — це та необхідна перша школа суспільного життя, національної солідарності, правопорядку й пошанування прав інших у виховному процесі кожної дитини. А

зокрема, родина — це джерело продовження життя роду, національно-духовної тягlosti й незнищенности. Це кузня моралі та патріотизму, ланка етичної злитованости нації. Морально кріпка родина цементує людину до її нації, бо якраз в родині дитина вперше пізнає властиву їй волю до справедливости, що пізніше стає підставою її суспільно-відповідального життя в нації-державі. Родина — це також зберігач і передавач культури нації, притаманних їй духових, ідейних та суспільних вартостей.

Виходячи з позиції, що здорова родина — це передумова для забезпечення національно-органічної тягlosti, український революційний націоналізм боровся проти большевицького розуміння родини, що оперте на культі доносу й недовір'я, що випливає із zdeгенерованого, суто імперіялістичного поняття «советського суспільства», тобто атомістична, безнаціональна (зросійщена), обездуховлена та національно осиротіла отара анонімних молохів. Український націоналізм, натомість, видвигає націоналістичну концепцію суспільного ладу, опертого на триєдності нації, родини, і людини, як ідеал гармонійного суспільного розвитку, і як гарантія та джерело національного роду.

Ідея Нації — шлях порятунку для людства

Історики пишуть, що людство вже перейшло в постіндустріальну епоху. Однак, шалений технологічний поступ зовсім не допоміг людині вийти із загальної кризи, із полону моральної летаргії, яка зростає крок-у-крок із процесами т. зв. «модернізації». Ця криза спричинена знеціненням найпервинніших універсальних етичних та політичних вартостей, які досі визначали велич людини. Завмирає той, притаманний людині, внутрішній моральний живчик, який заставляє її обурюватися перед кожним покривдженням. «Модерна» людина живе наче за програмою, так, як їй підказують різні зовнішні подразники: у рекламах, по телебаченню, в кінотеатрах, чи в тому, що вона лише зі звички навчилася називати «літературою».

Що довело до такого декаденсу? Можливо, відповідь на

це проблематичне питання нам підкажеться в аналізі суспільно-політичного ладу, який постав на Заході із закріпленням та поширенням т. зв. демоліберального, чи вірніше — капіталістично-ліберального, ідеалу. Хоча цей ідеал виразно переміг у розвиваючих історичних процесах новітньої доби, слід ствердити, що він ставить примат на необмежену сваволю суспільно безвідповідальної одиниці, її стисло егоїстичні інтереси (похідні здичавілим пристрастям) понад суспільні, національні. Внаслідок широкого застосовування цього ідеалу в суспільно-політичному ладі поодиноких держав, запанував у деяких частинах світу (зокрема на просторах капіталістичних країн) культ гедонізму, сексуалізму, етичного релятивізму, матеріялістичного збочення у лінивому вигідництві, культ перераціоналізованого, суперемпіричного безбожництва, що ховається за фальшивим плащиком «науковости».

Людина, натомість, згідно з її природою, як Богоподібне ество, потребує визначити свою екзистенцію в сенсі якогось вищого значення в житті. Вона буде шукати праведної, альтруїстичної, божественної мети, до якої зможе спрямовувати всі свої творчі, вольові, та розумові прагнення, щоби могли ще за життя піднятися до вищого позему життя, а не лише доживати смерти в буденних турботах, яких старатиметься уникати в наполегливому шуканню щораз більших вигод. Без поривань до Вищого, до того, що ушляхетнює, «убожествує» людину, ми в суті нічим не відрізняємося від решти тваринного світу. Наше життя стає безвихідним, страхітливим, ... сумним.

Радість життя, як твердив Платон, не у вигодах, яких завжди буде обмаль для збоченої в матеріялізмі людини, в її ніколи невдоволенному гоні нагромадити щораз більше матеріяльних «речей». Людина щойно пізнає справжню радість в природному, вольовому пориванню до вищого, в змаганнях здійснити універсальні вартості правди й справедливості, в боротьбі за волю свого народу. Вона прикріплюється до суспільства не лише тому, щоби краще могли задовольнити свої вузько-матеріяльні потреби, перетворившись у звичайного споживача, але головно, щоби здійснити свій потенціал, вті-

лений в її душу Богом-Творцем, стати моральною, вільною істотою, звільненою від усяких суто егоїстичних жадіб та кавзально-тілесних афектів. Така суспільно відповідальна людина відзначається тим, що в її «серце» глибоко вкорінилася істина справедливості. (Тут розуміємо «серце», так як Григорій Сковорода, тобто, те «місце» в нашій душі, в нашому розумі, де пізнаємо певні імponderабільні, абсолютні вартості та найвищі моральні чесноти, як напр., Правда, Справедливість, Краса, Любов...)

Та іскра справедливості, вдихнена в нашу душу Господом-Богом, зможе розгорітися лише в суспільному співжитті з іншими людьми, духово сплетеними однокраянами в нації-державі, як найвищій формі такого суспільного життя людини. Про це, властиве людині, поривання до справедливості писали чимало найвидатніших мислителів: Платон, Арістотель, Кант і, зрештою, прабатько української нації — Григорій Сковорода. Бажання правди й справедливості визначає зміст усієї творчості нашого Батька-Кобзаря — Тараса Шевченка. Воно також виповнює зміст світогляду українського революційного націоналізму. Без віри людина ніколи не знатиме тієї духової радості, що виповнює зміст життя кожного мученика за правду, героя, який бореться за справедливість. Здичавіла в проминальних афектах і пристрастях «людина»-тварина буде поривати (а поривати мусить, бо вродилася з вольовим підметом) буквально до нічого, отже стане нігілістом.

Шлях порятунку від цього морального декаденсу, в якому людство тепер опинилося, дорога відродження людства (того в ньому, що визначає духовну глибину Людини, її природню шляхетність та притаманне Їй тяготіння до Добра) веде через ідею нації, її загальне добро, всупереч ідеї обмеженої сваволі одиниці; національна, суспільно-відповідальна людина всупереч національно осиротілій, егоїстичній, суспільно-безвідповідальній одиниці-індивідом; національним змістом виповнену героїку життя всупереч суперіндивідуалістичній програмі вузько-матеріальних інтересів. Така ідея нації в цілому тотожна із християнським ідеалом Людини, згідно з Бо-

жим законом, що «ніхто не має більшої любови, як той, хто віддає життя за Друзі своя».

Кожна людина знаходить необхідний етичний барометр в душі, коли вчиться підпорядковувати особисті вузько-еґоїстичні інтереси загальному добру спільноти-нації; взагалі коли знаходить та оцінює власне, особисте добро у вищому, суто етичному служінню добру своєї нації, згідно з найвищим, абсолютним ідеалом справедливости, коли не вбачає різниці між цими двома сферами життя. Людина дичавіє, втрачає природню, телеологічну суспільну сутність, коли починає ставитися до членства в спільноті як нагоду лише самому зискати, навіть скористати добром інших людей-членів тієї ж спільноти. У капіталістично-ліберальному суспільстві, основаному на необмеженій сваволі одиниці-еґоїста, зиск часто переходить у визиск.

Основна різниця між капіталістично-ліберальним світоуявленням та націоналістичним якраз полягає в їхній оцінці свободи, тобто права кожної людини на свободу. Очевидно, кожна людина прагнучим волі, хотітиме бути вільним господарем своєї долі, гордим продуцентом на власній землі. Таке істотне бажання свободи властиве не лише людині, але й багатьом тваринам. Отож, питання якраз в тому, чим відрізняється свобода *людини*. Капіталізм-лібералізм виводить, що людина родиться з природньою свободою, чи точніше сваволею, отже із правом і силою, чи вірніше — із ліценцією(!), робити те, що їй раптом захочеться згідно з її пристрасними бажаннями та проминальними афектами (гляди: Томас Нобс, «Леваєфон»). Увійшовши в суспільство, ця «свобода» хіба лише може бути обмежена правом інших одиниць на подібну «свободу», чи точніше сваволю (дивись на твори Джона Лока, чи Джона Стюарта Міла). Отже, по своїй суті, капіталізм-лібералізм до певної міри опертий на необмеженій сваволі одиниці, що — в його екстремних видах — доводить до атомізації суспільства, до анархізації суспільних відносин.

У націоналістичному світогляді, натомість, свобода виступає, як рамки, як об'єктивна змога рішати про вибір різних

вартостей і якостей, що їх зміст як мету треба визначити. Очевидно, людська свобода, з точки зору її правового статусу в суспільстві, означає право вибирати між різними духовими та матеріальними вартостями. Однак, людина, коли її розуміти як етичну істоту, також обдарована Богом певними раціональними спроможностями, що уможливають її брати під увагу інтереси, потреби та добро інших людей, таких як вола. Отже в удосконаленому стані, така суспільно-відповідальна людина має природні етичні спроможності не лише вибирати, але *правильно* вибирати, згідно з універсальними вимогами її розуму, які є однакові для кожної раціональної істоти. Якщо прийняти, що людина повинна виповнити зміст свого життя не гедонізмом, в якомусь збоченому бажанні задовольнити виключно свої егоїстичні інтереси, але вищою, альтруїстичною, етичною любов'ю ближнього (насамперед, у своїй власній спільноті-нації) в тяготінні до справедливості. Отже, якщо така героїка життя дійсно ушляхетнює людину, яка актуалізує її волю до добра, правди й справедливості в служінню загальному добру нації, — то таке розуміння людини є співзвучне із шевченківським розумінням нації, як органічно сплетеної, духовної спільноти «живих, мертвих, і ненароджених». Пригадуються такі слова:

*Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата, —
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати!
І світ ясний, невечерній,
Новий засяє...
Обніміте ж, брати мої,
Молю вас, благаю!*

Людина родиться із свобідною волею, щоби могли вибрати Добро, чи Зло, чи точніше, могли пізнати й вибрати шлях Добра, виповнити зміст свого життя правдою і справедливістю, бо людина, що «вибирає» шлях Зла нехтує притаманною їй волею до Добра. Коли людина підпорядковує свої

вузько-еґоїстичні пристрасті та жадоби, вчиться утотожнювати особисте добро із добром її спільноти-нації, то вона щойно тоді стає етичною істотою, яка дійсно спроможна *правильно, праведно, по-людському* (замість по-тваринному) вибирати між Добром і Злом, тобто — вибрати шлях Добра і задавити всякі примхливі, афективні пута вузько-матеріальних, тілесних, чи природньо-кавзальних вимог життя. Щойно тоді вона стає дійсно вільною, моральною істотою. Інакше, свобода людини нічим не різнилася б від «свободи» тварин. Справжньою, повноцінною свободою може користуватись лише раціональна, чи вірніше — *моральна* істота, отже — лише людина.

Така націоналістична концепція свободи не суперечить демократичним принципам, які вимагають визнання права кожного індивіда-людини на свободу. Навпаки, коли розуміти націоналізм, як етичну концепцію, що висуває ідеал героя, як найшляхетніший тип Людини, в якому узавершується воля до справедливості згідно з Божим законом боротьби «за Друзі своя», отже людина, як суспільно-відповідальна одиниця; і коли розуміти націоналізм, як політичну концепцію, яка виводить, що суверенність людини-громадянина закріплюється лише через усунування її нації, через узавершення загальної, національної волі до життя, волі до влади в державній власнопідметності, в державній побудові справжнього народовладдя («демос»-нарід; «кратен»-влада), в якій права і вольності кожного індивіда-громадянина будуть забезпечені через об'єктивну національно-державну суверенність, — то така концепція націоналізму — це якраз найбільш удосконалена, найсправедливіша форма демократії.

Ця суто націоналістична концепція лягла в основу демократичних теорій Жан-Жака Руссо, який є один із основоположників модерної демократії. Він дав ідеологічну підставу для Великої французької революції з 1789-го року, що проголосила світові невід'ємні «Права Людини», на яких до великої міри опирається сучасне розуміння демократії. Зрештою, ця націоналістично-демократична концепція помітна у візії вели-

кого американського президента — Джона Ф. Кеннеді, який був великим любителем, перш за все, свого народу, *і тому був демократом*. У своїй інавгураційній промові 1961-го року він сказав: «*Не питай, чим твоя країна може послужити тобі; питай, чим можеш ти послужити твоїй країні!*» Оце, якраз, і є націоналістична концепція героїки життя, яка впливає з ідеалу любови — «за Друзі своя»; що розуміє свободну волю людини, її право на свободу в суспільстві, не як необмежена, свавільна «ліценція» робити те, що раптом забажається, вибирати, що лише захочеться; тобто таке «право», що в найкращому випадку обмежене лише «свободами» інших співжителів атомістичного лжесуспільства, механічної збірноти споживачів. У націоналістичному світогляді, воля є утотожнена із притаманною людині спроможністю *правильно, праведно вибирати*, згідно з абсолютним ідеалом справедливості; виповнити рамки свободи національним змістом, що заставляє людину брати під увагу добро, потреби та інтереси кожної іншої людини в національній спільноті. Націоналістична етика вимагає побратимське, людське співвідношення і почуття взаємної співвідповідальності. Вона ставить примат на добро нації перед взаємно-суперечними інтересами кожної одиниці-еґоїста; утотожнює те, що Св. Тома називав — «власне добро» кожної людини із загальним добром нації, як духово-органічної спільноти, а не механічно склеєної, атомістичної та випадкової збірноти ворожо до себе насторожених еґоїстів-споживачів, котрих нічого іншого не обходить, окрім власних, вузько особистих інтересів.

Націоналістичний ідеал людини відмінний від капіталістично-ліберального, а також цілком протилежний комуністичному ідеалові, де людина зведена до статусу ґвинтика перекладно-бюрократизованої державної машини й системи виробництва. Комунізм перетворює людину в політично та суспільно обезвласненого від влади раба, в матеріально обмеженого молоха терором змобілізованого, в цілому змілітаризованого суспільства-держави, в якому постійно наче б ведеться «війна», щоби здійснити якийсь згори подиктований «план».

У капіталістичних суспільствах, побудованих на капіталістично-ліберальному ідеалі сваволі одиниці-егоїста-споживача, більшість із продуцентів серед населення є відчужені від праці, бо не можуть вільно та вповні користуватися продуктами своєї праці. І тому вони приймають працю не як вільну, життєрадісну, духовно-творчу діяльність, але як зненавиджені, хоч неминучі, пута. Для комунізму, натомість, праця вже набирає прикмет цілковитої невільничої примусовості, а людина перетворюється не лише в обезвласненого від влади раба, але й у духовно обжебраченого, обкраденого звичайної людської гідності дикун, принаймні в очах упривілейованої касті державних вельмож.

У центрі націоналістичної програми державного будівництва і соціального ладу стоїть суспільно і національно відповідальна людина; вільний і тому гордий продуцент, вільною працею якого збагачується вся національна спільнота. У комуністичному, воюючо безбожницькому ладі, натомість, властива людині ідентичність, її істотна індивідуальність, є здалені, примусово зведені до рівня аморфної, безідентичної масовості. До речі, демоліберальний капіталізм і тоталітарний комунізм — дві сторони однієї монети, два екстремі одного лиха: нехїт до національного первня, до нації взагалі, до спільного, загального добра всіх жителів, вільних продуцентів, національно-державної спільноти, як основний упорядковуючий чинник всіх суспільних відносин.

Національна Держава – співвласність всіх її громадян

Національна держава в націоналістичній концепції слід розуміти, як співвласність, дорогоцінність всіх її громадян, вільних продуцентів, які є її співгосподарями, взаємно, з однаковими правами й привілеями, відповідальні за її загальний добробут. Така наскрізь гуманна концепція держави відмінна від демоліберальної, капіталістичної, де людина-громадянин трактується, як звичайний споживач, відокремлений від спільноти та від інших співжителів суспільства, в якому кожний має право, чи радше свавільну «ліцензію» взаємно себе пожи-

рати в гоні нагромадити для себе щораз більше вигод та розкошів коштом поступового злидення спільноти в цілому та поодиноких у ній верств. Така людина-споживач-тварина буде ставитися до держави, в якій перебуває як буцім-то до недоєнної корови, яку можна, і навіть треба, дощенту доїти, як завгодно, без жодних скрупулів, що таке «доїння» шкодить іншому співжителю, чи взагалі спільноті в цілості. Оцим, власне, пояснюється чому при такому неймовірно шаленому технологічному поступі, у гонах стрімголов до модернізації, у всіх капіталістичних країнах бувають такі суперечності, як безвихідне забрудження землі, повітря та внутрішніх вод у країні; щораз масштабніше вирубування лісів; «кислий дощ», що містить у собі хімічну отруту; поступове нагрівання земної кулі, спричинене т. зв. «тепличним ефектом», що привело до переплутання однієї пори року з другою; цілковите, безповоротне перевернення екологічного баянсу Землі; різка диспропорція в багатстві, що довела до зростаючої групи «безхатніх» та безробітних... Все це спричинене тим, що капіталізм трактує поступ, як функцію особистого зиску, а це з часом перетворюється у визиск. Особиста сваволя перетворюється у взаємну ненависть, бо кожна людина вбачає в іншій свого конкурента у ринкових відносинах, тобто, свого ворога. Таку збочену в матеріялізмі людину ніколи не стисне серце, коли серед такої технологічної модернізації суспільства вона натрапить на бідного жebraка, який простягає руку, благаючи кусника хліба, щоби прожити. Навпаки, такий супергерой буде лютувати, бо той бідний жebraк оптично зіпсував, хоч на мить, його короткозоре, естетично перевернене самолюбство (що оперте не в етиці, а радше в нарцицизмі). Такий свавільний егоїзм, який плакається в капіталістичному суспільстві, виключає потреби всіх співжителів спільноти-нації, бо виходить з основної позиції капіталізму-лібералізму: нація, чи народ («демос») — це атомістична, механічно та випадково склеєна спільнота відірваних від себе одиниць-споживачів, які не мають жодної співвідповідальності ані перед іншими одиницями в тій спільноті, ні перед цілою спільнотою взагалі.

Знову ж, коріння всього лиха, як в капіталістичному, так і зокрема в комуністичному устроях, — це нехіть до нації, як духовно-органічної спільноти, як основного впорядковуючого чинника в житті суспільства.

Інкони в демоліберальних країнах, зокрема коли приходять до влади «ліві» партії та політичні угруповання, уряд вводить у життя всякі соціальні програми й реформи, щоби допомогти злидненним верствам чи безробітним у цій спільноті. Сукупність цих, здавалося б, прогресивних, навіть гуманних програм довела до того, що чимало західніх демоліберальних капіталістичних країн перетворилися в т. зв. «вельфар стейти», у яких зростаюча верства безробітних живе, чи доживає у лінивстві, на утриманню держави, а це вимагає щораз більшого оподаткування чесних, працьовитих продуцентів спільноти, зокрема із середніх верств. Таке несправедливе використання трудолюбивих на користь ледачих ще глибше загострює ненависть однієї верстви до другої, людини до людини.

При всіх цих «прогресивних» реформах, коріння лиха далі остаються ненарушеними, бо демоліберальний капіталізм виховує людину не у дусі відповідальної супроти спільноти свободи, але радше в дусі національно та суспільно безвідповідальної сваволі. Так, як працьовитий капіталіст, із його т. зв. капіталістичною «етикою праці», буде вважати, що має право визискувати спільноту, доценту висисати живучу кров держави, в якій він живе на його власну матеріальну користь, так само ледачий, або той, хто вродився в умовах нужди, і тому переконаний, що його ситуація безвихідна, буде вважати, що його спільнота якось зобов'язана перед ним, і тому має бути йому на службі. Таким чином, демоліберальний капіталізм доводить до двох крайностей: з одного боку необмежений, свавільний визиск, а з другого — лінєвство.

Доходимо до висновку, що особливо в соціальному питанні, барометром життя спільноти таки мусить бути етика; тобто — застосування принципу справедливості, виходячи з позиції нації, її загального добра, спільних інтересів та поодиноких потреб її громадян-продуцентів-господарів, які орга-

нічно спаяні спільним національним підметом. Виходячи з точки зору органічності національної спільноти та з позиції героїки життя, героїчного ідеалізму та гуманізму, грядучий націоналістичний лад виховуватиме своїх громадян не лише в душі усуперечення людини почерез суверенність її нації, але також в душі національно-державної співвідповідальності: відповідальність кожної людини супроти спільноти та держави, та не менша відповідальність держави, співвласником і співгосподарем котрої є кожний в ній громадянин, супроти кожної в тій державі людини. Основний ключ соціальної програми українського революційного націоналізму — це ідея *вільної праці*. Це означає, що кожний власнопідметний продуцент, усуперечений громадянин, матиме повну можливість користуватися продуктами своєї праці, в розумінні його духовно-творчої діяльності, чим квантативно та квалітативно збагачуватиме спільноту-націю в цілому.

Український революційний націоналізм не приймає працю, як якесь «обов'язкове лихо», чи «кару Божу», а радше оцінює працю під кутом її етичної вартості й вагомості, як можливість людини зробити свій унікальний вклад у розбудову спільноти, і водночас самій збагатитись, як матеріально, так і духовно та морально. Із такої точки зору немає гіршої чи ліпшої праці, бо вільна праця кожного громадянина, вільного продуцента, співгосподаря своєї держави, є однаково вартісна, без уваги на її якість і ефект у розбудові державного суспільства. Для повноцінної людини, яка виповнила своє життя героїчним змістом боротьби «за Друзі своя», її праця — це предмет її радості, що надає певний сенс життю. Згідно з таким розумінням праці, український націоналізм висуває концепцію *етосу праці*, що означає, що вільна праця кожного продуцента буде однаково вартісна для загального добра нації-держави. Таким чином, кожна праця, як духовно-творча діяльність людини, як об'єктивізація людської індивідуальності, буде предметом внутрішнього задоволення для суспільно відповідальної людини. Праця людини не має бути предметом для вдоволення зиском, а радше — способом радісного,

творчого себевияву, що є визначений вищими духовими вартостями, бо саме в такій праці виявляється суть людини, як відповідального члена-громадянина нації-держави.

У комуністичній системі, вищенаведені протиріччя демоліберального капіталізму вдесятеро суворіші, бо в комуністичному, тоталітарному суспільстві людина цілком обезвласнена не лише від влади, але й від майже усіх форм власності. Вона зведена до матеріально та духово обжебраченого, кріпацького статусу, як в політичному, так і в соціальному значенні. Вся власність при комуністичному ладі виключно знаходиться в руках держави, а конкретно в руках тих, хто терором та по-мілітаристському, диктатом згори верховодять над цілою ієрархічно побудованою, адміністративно-командною структурою.

Якщо в капіталістично-ліберальному устрої держава не ціниться як власність її громадян, її продуцентів, то в тоталітарно-комуністичному вона вже виступає як ворожий, людиноненависний, народопожираючий інструмент насильства. Формула «диктатури пролетаріату» Маркса, що мала постати в перехідному періоді після «пролетарської революції», перетворилася у всіх комуністичних країнах у диктатуру самопроголошеного «авангарду» пролетаріату, отже в диктатуру Партії, проти всіх продуцентів-робітників на всіх варстатах праці. Тому, вище-накреслені суперечності в демоліберальному, капіталістичному устрої вдесятеро глибші та маркантніші в комуністичному, бо не інтереси людини і народу вирішують форму й зміст промислового і хліборобського виробництва, але виключно інтереси ворожо їм наставленої супердержави; тоталітарної, в цілому змілітаризованої, до ірраціональності збюрократизованої, наддержавної системи.

Якщо в демоліберальному, капіталістичному суспільстві держава вважається засобом для особистого зиску, то в комуністичних країнах людина зведена до статусу в найкращому випадку наймита наддержавного «суперапарату». Націоналістична концепція держави, натомість, проектує такі суспільно-політичні відносини, у яких, з одного боку, людина буде свідомо не лише своїх прав та привілеїв, але й також своїх обо-

в'язків супроти своєї спільноти, а з другого боку — держава стоятиме на службі людини, а не навпаки. Лише тоді людина зможе дійсно виступати як упривласнений на владу громадянин, отже бути суб'єктом, замість об'єктом державної влади.

У капіталістичних країнах індивідуальна ініціатива є закріплена в системі та в суспільному ідеалі, хоч би теоретично, коли в комуністичних країнах зовсім немає місця для такої ініціативи, бо бракує навіть найелементарніших матеріальних, а тим паче духовнотворчих спонук до праці. Праця виступає, як невільнича діяльність гноблених та злидених рабів. Друга основна різниця між цими двома системами полягає в тому, що в ліберально-капіталістичних країнах людина має змогу критикувати її державні органи, свobodно організовуватися у всяких профспілках та професійних товариствах по варстатах праці, які забезпечують інтереси та потреби продуцентів-робітників. У комуністичних країнах, натомість, всяка така діяльність вже зовсім немислима.

У колишньому СРСР ця комуністична система рабства була також пов'язана з імперіялістичною системою національничого насильства та безвладдя. (Немає «влади» в будь-якій колонії, коли розуміти це поняття, як моральне право правити, бо зовсім бракує якоїсь законної підстави для такої влади. Тому, колоніальна система поневолення — це в суті система *безвладдя*.) Антилюдяність, людиноненавистність комуністичного ідеалу, з його нехитю національного примату в суспільних відносинах, якраз тісно сходиться з російським імперіялістичним національничим псевдоідеалом, що прямує не лише економічно, по-колоніальному, визискувати поневолені народи, але, головне перетворити їх в анонімних молохів, у національно невизначений «советський народ», у нову вавилонську вежу, у духово неокреслену масу новітніх яничарів, як перший крок до включення їх до російської нації, але вже як меншевартісних, національно осиротілих «молодших братів». Форми імперіялістичної московської соціальної політики в Україні та на теренах інших поневолених народів були введені в життя не на те, щоби піднести загальний рівень

продуктивності, чи радше виключно з причин економічної експлуатації, а насамперед, щоби пожвавити процеси обездуховлення, яничаризації, русифікації, національного осиротіння цих народів, тобто як засіб накинення ворожого їм змісту життя. Насильно накинена система «колхозів» по суті споріднена із традиційним російським інститутом «общини»; отже це не є лише соціальна категорія, але це також ефект духовних притаманностей російської нації.

В українській історії та головню в українській літературі (дивись твори В. Стефаника) виступає тип українського селянина, автохтона дідично переданої землі. Як гордий, власнопідметний продуцент, у його підсвідомості бурлить сильна пов'язаність до того, майже мітичного, чорнозему, і зовсім усвідомлене почуття власності, незалежності власної індивідуальності, творчого індивідуалізму та самоініціативи. Приватна власність — це особливість не лише українського соціального ладу, але й української національної духовності. В російській національній духовості, натомість, виступає, насамперед, аморфність маси, серед якої москаль почувається самовпевненим, проте, не як власнопідметний, творчий господар. Цим пояснюється притаманна російській духовності нетолерантність до всякої індивідуальності, до неповторної окремішності одиниці, чи підозрілість до всякої самоініціативи й особистої відповідальності супроти національної спільноти.

Грядучий націоналістичний соціальний лад, у центрі якого поставлений примат соціальної справедливості і загального добра національної спільноти в цілому, що означає добро кожної в ній клітини (суспільно відповідальна людина, здорова родина та національним змістом виповнені *верстви* народу, а не *кляси*) подбає про те, щоби всі поступові, технологічні надбання, чи то в індустріальній промисловості, чи в будь-якій іншій галузі виробництва, насамперед були підпорядковані вимогам та потребам національної спільноти і служили її інтересам. Цей новий *понадкласовий, націократичний*, а не клясократичний, лад в Україні опиратиметься на засадах правовості, соціальної справедливості, гідності лю-

дини та гармонійного урівноваження індивідуальних прагнень із вимогами і потребами всієї спільноти.

Український революційний націоналізм відкидає всякі клясократичні концепції чи доктрини, які оперті на клясовому взаємопожиранню. Націоналістичний, понадкласовий, націократичний суспільний лад, який ще чекає свого здійснення, усуватиме всі форми визиску людини людиною, клясою, партією, режимом, чи державою. Кожна людина в ньому, як Богоподібна істота, матиме повне право на індивідуальну творчість, приватну власність та якнайширше користування продуктами власної вільної праці.

Український революційний націоналізм відкидає фальшиву марксистську тезу про те, що коріння всього соціального лиха та визиску знаходяться в інституті приватної власності, а навпаки, проєктує такий лад, який — згідно з українською духовістю та з побутовими традиціями української нації — забезпечить якнайширше умасовлення власності, як основа для вільного й справедливого користування продуктами вільної праці кожного індивіда-продуцента. Чим поширеніша власність, тобто, чим більш урізноманітнене право на власність, тим сильніше забезпечені можливості для політичного усунування кожного громадянина в новій національно-державній спільноті, і тим менші можливості для визиску. Поширюючи право на власність, також на засоби виробництва (особливо щодо сільського господарства), грядучий націоналістичний суспільний лад тим самим максималізує можливості вибору для людини. Щойно тоді людина-громадянин Української Держави зможе виступати як гідний, повноцінний, упривласнений на владу політичний та суспільний суверен.

Не сам інститут приватної власності, але усунення ширших прошарків народу від власності — оце якраз головна причина несправедливих соціальних взаємин у суспільстві. До речі, прапричина взагалі всякого визиску та експлуатації, гноблення та репресій в Україні, досі була в російському імперіялістичному гвалті над українською людиною, нацією та землею; в суцільно спрямованому намаганні Росії навіки

скалічити нашу національну волю до життя, волю до влади і завдати смертельного удару українській національній духовості. На жаль, ця советсько-російська система експлуатації ще й надалі залишається майже не порушеною далеко після проголошення української незалежності.

Націоналізм й імперіялізм – дві діаметрально протилежні концепції

Український визвольний націоналізм, як політичний рух, виходить з основної політичної засади, що кожний нарід має право на суверенне життя у власній національній державі, у якій він єдино зможе вповні відповідати за свою долю; у якій він стає суб'єктом, замість об'єктом, розвиваючих історичних процесів. Нація може констатувати свою стихійну волю до життя, волю до влади, лише при умові, що вона запосіла свою владу, отже лише в національній, самостійній державі, побудованій на демократичних засадах народовладдя і правового порядку, який опиратиметься на духовні, історичні, політичні та побутові традиції та вартості тієї ж нації. Доки нація поневолена в чужій, насильно накиненій, колоніальній системі, доки вона в цілому обезвласнена від влади, доти вона залишається безвольним матеріалом в руках інших світових, особливо імперіальних, потуг. Бездержавна нація ніколи не зможе виступати, як власнопідметний, суверенний чинник у політиці, чи в історії.

Право кожної нації на державну самостійність і суверенність — це найосновніша політична засада кожного націоналізму, як революційно-визвольного (тобто тих народів, які прагнуть визволитися), так і державного (тих народів, які вже усуверенилися). Політичний рух, який заперечує право однієї нації, чи навіть однієї людини, на свободу (право, яке закріплюється лише в національній, самостійній, демократичній державі), чи ідеологія, яка опирається на якісь перевернуті теорії «кровної вищості», чи расистської «надлюдяності», і яка проповідує ненависть до інших народів; отже, кожний такий етично зіпсований, чи цілковито аморальний рух ніяк не сміє виступати під прапором націоналізму, окрилений ідеа-

лами справедливості й свободи. Тому, зовсім фальшивим є твердження, що всякі форми шовінізму, расизму, чи імперіялізму — це якісь, мовляв, логічні завершення, чи хоч би навіть «екстремні» види націоналізму. Націоналізм, не лише в його найістотніших політичних засадах, але вже в його філософічних основах, стоїть на діаметрально протилежних до імперіялізму вісях, де по одній стороні виступають сили Зла і тьми, насильства і ненависти, а по другій — сили Добра і світла, справедливості і Божої любови «за Друзі своя».

У жодному випадку не сміє націоналістичний рух проповідувати якусь доктрину територіальної експансії. Тут не йде мова про *справедливі* ірредентські вимоги, тобто бажання приєднати етнографічні, історично корінні землі однієї нації до національного материка. Йдеться про насильні спроби поширити кордони корінної держави в намаганні здобути якусь «великодержавну могутність». Такі спроби — це нічого іншого, як голий, кровожадний імперіялізм, що не має нічого спільного з правильним, праведним націоналізмом, а навпаки — в цілому суперечить йому, бо такі колоніально-експансивні намагання перекреслюють «категоричний імператив» справедливості, на якому націоналізм мусить бути опертий. Тим паче, не лише територіальний, але й культурний, чи економічний експансіонізм — це недопустимі цілі з націоналістичної точки зору — згідно з найпервиннішим мірилом універсального ідеалу справедливості, на якому кожний націоналізм мусить бути опертий, бо ж інакше — він вже не є націоналізмом. Навпаки, замість змагатися політично, культурно, чи навіть економічно підкорити собі інші народи світу, націоналістична ідеологія виходить з позиції, що людство в цілому зможе збагатитися лише при умові виникнення якнайширших можливостей для культурного, економічного і політичного розвитку *кожної* нації в умовах паритетної рівноправності, коли кожна нація матиме повну нагоду та всебічні можливості докласти свій унікальний, окремшній, нічим незаступимий, вклад у багатобарвисту світову мозаїку культурних та інших надбань Людини.

Найпростіша, хоч дещо спрощена, дефініція націоналізму — це *бажання закріпити загальне добро нації*. У державних націях, це означає змагатися за якнайсправедливішу державну, суспільно-політичну побудову, в якій нація, її загальне добро, виступатиме, як упорядковуючий чинник всіх політичних та суспільних відносин між усупереченими громадянами-продуцентами. Націоналіст у самостійній державі старатиметься виплекати в кожному громадянину (навіть у тих, які творять національні меншини в державі) найшляхетніші норми поведінки та риси характеру — згідно зі старим римським ідеалом «*цівітас*», тобто згідно з найвищими етичними вартостями, тимим стародавними, але вічно правдивими, грецькими чеснотами, — мудрість, хоробрість, стриманість, справедливість, що породжують сильне бажання волі. Такий етично кріпкий, хоробрий воїн-громадянин буде більше боятися неволі, аніж смерті в боротьбі захистити волю нації.

Державний лженаціоналізм/шовінізм, який пошукує етично переверненої слави в змаганні за світову могутність, вже перекреслює основу, із якої якраз постає націоналізм. Для націоналіста, могутність і слава не міряються якимись зовнішніми здобутками, але відданістю ідеалам свободи й справедливості, згідно з найбожественнішим первнем в душі кожної людини, нашою істотною волею до справедливості.

Усуперечення нації – передумова усуперечення людини

Націоналізм поневоленої, політично обезвласненої нації, яка уярмлена в насильно накинутій колоніальній системі, набирає характеру революційного, визвольного руху, що ставить собі за мету, як першочерговий політичний примат майбутнього життя нації, відвоювати владу й суверенітет нації шляхом тотального заперечення і повалення ворожої, колоніальної системи насильства та побудови на її руїнах самостійної держави. У поневоленій імперіалізмом нації, тобто в політично обезвласненому суспільстві, людина ніколи не зможе довершити свого властивого людського потенціалу — стати повноцінною суспільною істотою, спроможною робити етич-

ного та політичного порядку рішення на користь загального добра її національної спільноти. Немає справжніх, упривласнених на владу «громадян», повноцінних людей-суверенів, в обезвласненій від влади нації-колонії. Поневолений народ в цілому складається із рабів, які не мають жодних прав і вольностей, бо бракує для них необхідної основи: суверенної, самостійної держави, тобто системи справжнього народовладдя, у якій нація посідає власнопідметну, національно-державну владу, через яку кожна людина стає повноцінним громадянином, суверенність якого є наслідком державної суверенності його нації.

Лише суверенна держава може бути повноцінним виразником волі нації, якою певні раціональні, етичні норми справедливості оформлюються в законодавчу систему новоствореного політичного суспільства. Кожний громадянин у такому суспільстві-державі прирікає дотримуватися законів, які він «авторизував» через участь (активну чи пасивну) у виявленні «загальної волі» нації. Приймаючи громадянство, людина прирікає поводитися раціонально, етично, згідно з інтересами її нації-суспільства (замість аморально, по-дикунському, як ще в «природньому стані», згідно лише з недорозвиненим пляном власної користі, суто еґоїстичними міркуваннями про власні, замість загально-національні, інтереси). Дотримуючись цих «самоавторизованих» законів, людина доказує, що вона вже не пристрасний дикун, а таки моральна і політична істота, яка спроможна користуватися певними законними правами й вольностями, здібна робити суто моральні рішення на користь її нації. Вона щойно тоді доказує, що має право користуватися тими всякими благодатями та привілеями, що приходять із усупільненим життям: стабільність, культурне одушевлення, духовне збагачення; забезпечення захисту перед нападами агресорів з-зовні через більшу потужність спаяної в одну цілість, оборонної сили нації; захист перед насильством однієї людини, групи чи верстви всередині держави; якісно вищий матеріяльний рівень життя, через вироблену систему зрізничкованості у праці та в її продуктивності; і — щонайголовніша

суспільна благодать — спроможність через волю нації під- нестися до вищого духовно-морального рівня існування, пе- ретворитися в моральну істоту, що може пізнавати найпер- винніші моральні цінності всього людства, дотримуючись суспільних законів і етичних засад справедливості; отже, спроможність «актуалізувати» свою «потенційну» (в теле- ологічному розумінні) волю до справедливості. Первинним, загальним знаменником всіх суспільних відносин, взагалі всіх сфер життя такого політичного суспільства — є моральна сила, якою є воля нації до життя, її воля до влади.

У конкретній площині національна суверенність виявля- ється в системі законів, що походить із життєвих потреб, ви- могов, традицій, етичних норм та історичних, політичних, куль- турних і духових цінностей нації. Нація, яка насильно зму- шена пристосовуватися до накинutoї системи законності, ніколи не зможе цілком усвереннитися у формі самостійної держави, чи в будь-якій іншій формі. Ні як не можна ввести демократичні реформи, чи демократичних методів діяння та управління в існуючу, в основному непорушену колоніальну систему, поки поневолений народ не встановив своєї, власно- підметної, суверенної влади в самостійній національній дер- жаві. Введення демократичного ладу, який притаманний да- ному народові — це щойно остаточний етап в усвереннен- ню нації, в її змаганні до суверенності, до влади, до владо- посідання, до державної власнопідметності. Імперіалізм, в усіх його формах, заперечує демократію та виключає мож- ливість постановлення демократичного ладу.

Кожне повноцінне, законне політичне суспільство є побу- доване на основі певних політичних та етичних цінностей, які є висловлені в законах того суспільства-держави. Ці етично- політичні цінності та ідеали стають необхідним цементам та- кого суспільства, дають спроможність ефективно діяти на суспільну (національну) користь, згідно із загальним добром нації/держави. Кожна людина-індивід, яка входить до такого суспільства-держави, втрачає свою «природну свободу» (тоб- то спроможність робити те, що їй раптом захочеться), бо зо-

бов'язується дотримуватися суспільних законів, отже прирікає (можливо не усно, але лише умовно) обмежити свої природні, індивідуальні, пристрасні бажання (похідні від власних інтересів) і підпорядкувати їх етично-раціональним вимогам (похідні від суспільних, зглядно національних, потреб), які є висловлені у законах. Шляхом такого усупільнення, нато-мість, людина стає «вільною», перетворюючись у вищу мораль-ну істоту, в дійсного політичного суверена, який вільно, само-чинно піддається певним ідеальним постулятам розуму, само-авторизованим законам, і бере на себе відповідальність за свої почини, як вільний, повноцінний, упривласнений громадянин.

Людина, що ставить себе поза суспільством, яка ще не стала моральною істотою, не прийняла ті національно-етичні цінності, які є необхідним цементам кожної спільноти (отже така здичавіла в пристрастях та в проминальних афектах лю-дина), в основному нічим не різниться від будь-якої тварини. Тварини діють не згідно з певними розумовими, моральними постулятами, а радше за своїми раптовими імпульсами та афектами і природними, інколи жадібними, інстинктами. Бог створив людину, як суспільну (в модерному контексті — на-ціональну) істоту, що прагне усуперечитися в певній полі-тичній (національній) спільноті, тяжіє до вищої (в етичному розумінні) форми існування, хоче, навіть потребує, виповнити своє життя моральним змістом, замість лише задовольнитися дикою, наскрізь пристрасною, тваринною «свободою». Лише раціональна, моральна людина, як суспільно-відповідальна, національна істота, спроможна робити суто етичні рішення згідно із загальним добром її нації/держави. Вона ототожнює свої індивідуальні інтереси із національними, із добром її на-ції, діє суверенно згідно із суспільно-політичними, нею авто-ризованими, законами власної національної держави, що самі є висловом національної волі. Лише така насправді повно-цінна людина може бути «вільною».

Воля людини є немислима без якоїсь моральної підстави, без людської спроможності пізнавати те, що Іммануел Кант колись називав — «категоричні імперативи», тобто наші етич-

ні обов'язки супроти інших співжителів нашої спільноти та взагалі цілої земної кулі. (Кант писав, що такий найуніверсальніший генетичний «категоричний імператив» звучить так: чи я можу *воліти*, щоб принцип, згідно з яким я мав би діяти, *повинен* стати універсальним принципом для дії кожної людини, яка буде знаходитися в подібних умовах, як я. Отже, кантівська етика, як і до речі націоналістична етика, пов'язує волюнтаристичні елементи з раціональними, згідно ідеалістичними.) Конкретно, ці «категоричні імперативи» є висловлені (коли їх правильно розуміти) в законах усуперенненого політичного суспільства; отже в законах, які самі є авторизовані кожним громадянином того суспільства через його співучасть в усуперенненій загальній волі нації, зокрема її волі до влади.

Моральне усупереннення людини вимагає спроможности пізнавати Божі закони (тобто наскрізь раціональні, універсальні, етичні ідеали та вартості), якими повноцінна людина, справжній, усупереннений моральний діяч, звільнюється від прикованих пут, припинюючих дикунських пристрастей. Політичне усупереннення нації, як органічна цілість, також вимагає подібних здібностей. Єдина політична форма організації суспільства в сучасній історичній епосі політичного розвитку людства, в якій ці здібності можуть виникнути і розвинуватися — це самостійна національна держава, побудована на демократичних принципах і гуманних засадах соціальної справедливості, суверенність котрої є, якщо не гарантом, то принаймні передумовою, особистої суверенности кожного її громадянина-члена.

Людина дичавіє, коли втрачає спроможність діяти згідно з нею авторизованими законами суспільства, її національної, самостійної та суверенної держави; коли її воля піддається пристрастям виключно за суто егоїстичною програмою власних інтересів. Людина, що виростає в кайданах закріпаченого суспільства, тобто в колонії, воля до життя якої душить ся в колоніальних путах (ними також закована підставова її воля нації), тим паче ніколи не зможе стати повноцінною, суверенною істотою, і тому ніколи не зможе завершити свого

істотного людського потенціалу. Таку людину верховоди імперії завжди будуть трактувати як дикуна, а закони колоніальної системи нею сприйматимуться немов би накинені пута, що відчужують раба від його нації та від самого себе. Врешті-решт, ці закони доводять до того, що людина дійсно стає суспільним дикуном — національно осиротілим, морально безвідповідальним варваром, анонімним молохом, що на практиці колись звалося — «советська людина».

Колоніалізм — система насильства та безвладдя

Проблема влади, її заповісання одною особою (монархія), чи одною верствою (аристократія), чи цілим народом (демократія), згідно із основним принципом суверенітету, який визначає, хто має моральне право правити суспільством на спільне, загальне добро — це найкритичніший момент у постанові кожного політичного суспільства, коли ще неоформлена, нічим неокреслена, хаотично зліплена збірнота «плебсів» переходить у вищу субстанцію виразно оформленої, духово та морально спаяної та зовсім свідомої нації із однією спільною волею до життя і до влади. Націоналізм виводить, що державна влада щойно тоді узаконюється, коли нею прийняті принципи і методи управління є оперті на певному розумінні універсального ідеалу справедливості. Без справедливості — немає законної влади, а лише узурпація силових факторів у суспільстві. Бо «влада», чи, вірніше, колоніальна псевдовлада, яка оперта виключно, чи головню, на насильстві, править суспільством не згідно з моральним принципом суверенності (який визначає хто має моральне право правити і чим це право є визначене), а страхом, терором та шантажем, перетворюється в тиранію, у якій не можна знайти навіть найменшої йоти справедливості, бо ж, знову, бракує необхідного для узаконення влади морального кореня. Немає в колоніальній системі законної влади, а радше існує адміністративна, частіше навіть мафіозна, система колоніального безвладдя і насильства, бо уярмлений імперіялізмом народ в цілому обезвласнений від влади.

Суверенність кожної влади полягає на тому, чи вона має моральне, законне право правити й виносити закони для громадян та жителів даного політичного суспільства. Отже, з точки зору такого розуміння суверенності, політичне суспільство, яке стає жертвою імперіялістичного насильства, є безвладне, тобто у ньому цілком бракує «влади», бо цілком знехтований принцип суверенності, який визначає хто має моральне право правити. У такому колоніялізмом поневоленому суспільстві введена система управління, яка керується виключно силовими факторами, навіть голим насильством, а не моральною владою. Суспільство перестає бути дійсним політичним, тобто (суверенною) державою, бо воно політично обезвласнене від влади.

Імперіялізм — це найехидніша, найжорстокіша форма такого варварського політичного насилля, де уярмлений народ-колонія стає жертвою насильства, накиненого панівним народом. Якщо звиродніла форма демократії — анархія, тобто безвладдя, і оскільки демократія — це народовладдя, що походить від усупереннення нації, перетворення її в моральну силу (тобто нація, яка спроможна робити морально-політичного калібру рішення, як одна, органічна цілість), і в якій суверенність кожної людини-громадянина походить від усуперенненої влади нації вцілому, — то діаметрально протилежна до демократії форма правління — це імперіялізм, у будь-якому вигляді. Бо ж імперіялізмом поневолена нація, насильством пригнічена в колоніяльному ярмі, цілковито обезвласнена від влади. Отже, якраз в такій уярмленій нації панує *безвладдя*. Тому, знову ж, немає в поневоленому народі «громадян», бо ж колоніялізмом закріпачена людина не може виступати, як морально та політично усупереннена істота.

Суверенність є неподільною. (В історії західньої політичної думки, є цілий ряд визначних політичних мислителів, які виводили теорії про неподільність суверенітету, хоча з інших позицій: Гроціус, Боден, Гобс, Руссо, та інші.) Ще не було в історії такого варіанту «напівсуверенної» держави. Це — політична нісенітниця! Нація або вцілому усуперенню-

ється, або — вона поневолена в насильно накинений, і тому незаконний, колоніальній системі. Суверенітет здобувається не половинками, чвертинками, чи будь-якими іншими частинками, але лише повним заповіданням влади нації. Жодна колонія не може здобути суверенності в рамках колоніальної системи, чи якогось імперіалістичного «союзу».

Постскрипум

24-го серпня 1991 р., із проголошенням незалежності України, українська національно-визвольна боротьба частково перейшла в її остаточний, проте вирішальний, етап — в етап закріплення новопроголошеної державності. У зв'язку із цим історичним проголошенням, слід винести певні принципового порядку висновки, згідно з аргументацією, поданою вгорі.

Насамперед, виникає питання законності органів влади в Україні, як і також новопроголошеної держави, її суверенітету. Важливо підкреслити, що не Українська ССР (отже колонія Москви) проголосила свою незалежність, а радше, що з цим проголошенням створилася нова юридична особа, яка *de jure* перекреслила дальше існування якоїсь «советської республіки» на наших землях, і проголосила себе незалежною державою. Ця нова, суто державницька, юридична особа, ця нова політична істота, називається — **УКРАЇНА**. Якби 24-го серпня Верховний Совет вже неіснуючої УССР проголосив «незалежність» якраз тієї ж самої УССР, то була б підстава ставити під сумнів законність цього акту, бо в імперії уярмлений нарід насамперед мусить перекреслити його колоніальний, підневільний статус, щоби могли приступити до побудови справжньої самостійної держави. Таке перекреслення колоніального статусу українського народу дуже виразно і зовсім правильно було виконане 24-го серпня і тому, хоч би із цієї причини, цей історичний Акт має повну законну правосильність.

Наступне питання: про суверенність (моральне право правити) та законність влади в цій новій, суто державницькій, юридичній особі — Україні. Суть колоніального поневолення будь-якого народу полягає в тому, що він обезвласнений від

влади. Тому, не вільно вважати, що в такому закріпаченому народі править якась законна влада, бо ж кожна колоніальна система є в цілому беззаконна. Точніше, замість влади (у стилі розумні, як орган державного суверенітету, що має безумовне моральне право правити), у кожному, колоніалізмом поневоленому, народі є насильно введена виключно колоніально-адміністративна система насильства і безвладдя. Жоден із органів цієї адміністративної системи не може претендувати на законність, бо бракує необхідної основи для цього: виразний принцип суверенності, тобто принцип, який визначає, хто, який законодавчий орган, має моральне право правити. Тому, система «советів», із низів аж до самого Верховного Совету вже неіснуючої УССР, виключно виконувала роль колоніальної адміністрації, а ні в якому випадку — політичного правління усупереченого в самостійній державі народу, який запосів свою владу й суверенітет, через цю людина в такій спільноті стає політично упривласненим громадянином.

Отже, слід винести наступні висновки: а) по-перше, із перекресленням колоніального статусу українського народу, вже немає причин далі зберігати дотеперішню, насильно Москвою накинену, колоніально-адміністративну систему; б) подруге, і найголовніше, із проголошенням нової державницької юридичної особи, дотогочасні адміністративні органи та система законодавства перекресленої колонії *de iure* (але поки що не *de facto*) цілком втратили навіть найелементарнішої юридичної підстави для їхнього дальшого існування. До речі, дальше їхнє існування, як анахронічний пережиток ще з колоніальної доби поневолення, лише гальмуватиме процеси закріплювання і побудови нововідвойованої держави, необхідні для того, щоби нарід міг вповні упривласнити владу і стати дійсним політичним сувереном в цьому зародковому устрої народовладдя.

Немає значення, що формально Акт 24-го серпня був проголошений у Верховному Советі вже неіснуючої УССР, яка ніколи не була ані «українською», ані якоюсь «республікою». Скоріше можна аргументувати, що цей акт був прого-

лошений якраз в цій «колоніальній палаці», «народні депутати» котрої самочинно прийняли рішення зліквідувати дотогочасну колоніальну систему в Україні, створивши нову, справжню юридичну особу, тому не може бути сумнівів у тому, що ця система таки дійсно є в цілому *de iure* перекреслена, включно з кожним її пережитим, анахронічним, адміністративним, чи псевдопарляментарним органом. Якби цей акт був проголошений якоюсь поспішно скликаною асамблеєю, яка не мала б жодного відношення до Верховного Совету вже неіснуючої УССР, тоді б щойно дехто міг *по-ніглому* поставити такий акт під сумнів. Однак, 24-го серпня, якраз члени цього найвищого в УССР колоніально-адміністративного органу самі, хоча під тиском назріваючих національно-визвольних революційних процесів, рішили замінити «советську республіку» новою юридичною, суто державницькою особою. Слід додати, що цим актом Верховний Совет перекреслив саму підставу для свого дальшого існування. Тим паче, ані стара колоніальна конституція, ні дотогочасна система законодавства, чи то «республіканського» засягу, чи «всесоюзного», не можуть мати жодної правосильності в новій юридичній особі — Україні, бо їхня правосильність могла б хіба лише відноситися до вже неіснуючої УССР.

Слід також відмітити, що Акт незалежності України був зовсім випадково проголошений Верховним Советом. Його підґрунтя — це назріваючі революційні процеси й затяжна, довголітня, і часто кривава, національно-визвольна боротьба, яку український нарід героїчно вів від того часу, відколи перший російський окупант вступив на наші землі, спустошивши їх, і в якій наш нарід віддав на жертovníку нації чимало з його найкращих дочок і синів. Каталізатором остаточного назрівання цих визвольних процесів був т. зв. путч з 19-го серпня — насильна спроба імперіозахисних сил СССР врятувати їхню смертельно загрожену імперію. Верховний Совет вже неіснуючої УССР не міг не проголосити того, що українська нація на кілька днів скоріше вже «проголосила». «Народні депутати» лише формально dokonали те, що український нарід не

встиг юридично завершити до того часу. А з 1-им грудня зовсім не може бути сумнівів, що відвоювання української державности — це був величний, гордий і рішучий чин нації, а не «акт» якоїсь відірваної від народу псевдопарламентарної групи, більшість з якої туди потрапила завдяки всяких махінацій тепер вже напівзаконспірованої, позазаконної комуністичної партмафії. Цей історичний чин нації завершує довгу лінію тягlosti державних етапів в нашій історії, яка сягає принаймні до княжої Русі-України, і яка веде через такі найновіші етапи: Українська Народна Республіка з 1918 року, Карпатсько-Українська Держава 1939 року і Українська Держава проголошена Актом 30-го червня, 1941 року. Власне справа в тому, що історичне заперечення права українського народу на самостійну державність якраз знаходимо в т. зв. «Українській ССР» і тому потрібно анулювати цю колоніальну систему, щоби могли приступити до побудови нової, справжньої української держави.

Дальше закріплення української держави можливе лише при умові цілковитого розв'язання анахронічної колоніально-адміністративної системи в Україні, включно з кожним пережитим органом псевдовлади та псевдозаконодавства. Якщо Україна дійсно мала би бути новою юридичною особою, новопроголошеною, самостійною державою, котру вже визнали чимало іноземних держав, то також потрібно нову, до речі *справжню*, конституцію, нові державні закони, зокрема щодо громадянства та Збройних Сил. Щоби Україна могла вийти із цього абсурдного (під юридичним кутом) стану «ерзац державности», потрібно побудувати систему й структуру справжньої Української Держави, згідно з новим принципом суверенности, який визначатиме, хто має моральне право правити в Україні, тобто принцип на основі якого можна приступити до побудови справжньої системи народовладдя в Українській Державі.

Першочергові завдання, які стоять перед нашим народом — це: а) створення українських Збройних Сил, які в ніякому випадку не сміють бути поставлені в підлеглий до Росії, чи до

будь-якої іншої держави, позиції; б) створення і консолідація самостійної економічної, суто української системи, що вимагатиме забезпечення всіх кордонів України, запровадження державної грошової одиниці, і умасовлення власности, зокрема на засоби виробництва, на всіх рівнях та у різних формах (індивідуальній, кооперативній, суспільній); в) скликання **Національної Конституанти** (Установчих Зборів), на якій буде прийнята конституція, отже *перший* Основний Закон України, нова, хоч би зародкова, система законодавства і нова державницька система чіткого розподілу влади та вже справжньо владових позицій у новій юридичній, державницькій особі, яка замінила стару анахронічну, колоніяльну систему безвладдя і насильства. Без цього ми залишимося в тому абсурдному стані незалежної «ерзац державности», а можливо будемо знову втягнені у якийсь новий, колоніяльний «союз», але вже добровільно, як «співдружній» «молодший брат».

Верховний Совет вже неіснуючої УССР може в найкращому випадку правити, як тимчасовий уряд в цьому перехідному етапі на шляху до закріплення української держави. Його найпріоритетніше завдання, — створити відповідний механізм для скликання Національної Конституанти. Тобто, потрібно встановити дату для виборів до таких Зборів, із моменту скликання котрих цей колоніяльний пережиток вже ліквідується. Таким чином, наші «народні депутати» довершили б те, що вони започаткували 24-го серпня, а саме — не лише проголошення незалежності України, не лише заперечення дальшого існування УССР, не лише перекреслення дальшого колоніяльного поневолення України в складі ССРСР, але й також процес самоліквідації колоніяльного Верховного Совету та взагалі всієї, насильно накиненої, «советської» системи вже неіснуючої УССР, що є передумовою для остаточного закріплення справжньої української державности.

Ex oriente lux

XX століття — це століття парадоксів. З одного боку, це епоха усучернення народів та Людини; доба розвалу всіх дотогочасних імперій, включно з «останньою», проте найжорстокішою людиноненависною та паціовбивчою, імперією в історії всього людства — комуно-російською «тюрмою народів», що уможливило завершення процесу побудови нового, вільного й справедливого, світового ладу. З другого боку — це століття найбільшого страхіття для людини: ядерної бомби, якою людство вперше заглянуло у вічі свого тотального, невідворотнього вимирання, зметення Людини, всього тваринного й рослинного життя з лиця світу.

Який же це лихий жарт: в добі, коли людство може користується всіма благами вільного суспільства; в епосі, коли ми навчилися говорити один з одним почерез океан, чи навіть перелетіти через той самий океан, чи кинутись у всесвіті, полетівши до місяця, — в той самий час Людина вперше пізнала конкретну реальність проповідованого у Святій Книзі: Армагеддон . . . бездоланна Смерть. . .

Радісний оптимізм, здавалося б, безмежних сподівань . . . переплітається із найсучорнішим песимізмом.

Яким чином ми дійшли до такого здавалося б безвідного, страхітливого стану? Як нам спільно з нього вийти? Які надії на те, що людство зможе приступити до побудови справедливішого світового ладу, звільненого від проклятого ядерного Дамоклового Меча? Де пошукати тієї сили, котра принесла б спасіння всьому людству, . . . всьому світові? . . .

Маємо ще такий парадокс: Америка — «подвижник свободи у світі», єдина досі потуга, котра двічі дозволила собі так безвідповідально вжити страшну зброю масового знищення проти свого ворога. Гірошіма та Наґасакі — два слова, що увійдуть в історію, як нестерта пляма ганьби над Америкою. Та ж Америка хотіла навчити новопроголошену Українську Державу «ядерної відповідальності», яка на ділі означала, що Україна повинна віддати всю свою ядерну зброю своєму історично найсмертельнішому ворогові з півночі — Росії. Виходить, що Україна мала б озброїти свого віковичного ворога, серед якого знову ж постають нові шовіністичні, антиукраїнські сили, який вже століттями старається перекреслити саме поняття — Україна, і який чи не несе найбільшу відповідальність за те, що все людство поставлене під страхітливу змару ядерного катаклізму!

Дозволь, дорогий читачу, зробити коротеньку історичну екскурсію у минуле по лінії розвитку того явища, що є знане світові, як «холодна війна». Незадовго після Другої світової війни, із постановням двох, ворожих світових блоків — т. зв. вільний світ з одного боку, та антисвіт, який виник за «залізною заслоною» — із другого, розпочалася шалена гонитва до озброєння. Відповідно до цього процесу світ був штучно поділений на два, неоколоніальні комплекси «сфери впливів» з двома центрами: один — у Москві, а другий — у Вашингтоні. Одна із цих двох надпотуг вела відкриту імперіалістичну політику, що проявлялася у традиційній формі колоніального визискування поневолених Москвою народів. Цей імперіалізм також мав досі невидимий в європейських країнах, а властивий Росії характер, — суцільна політика репресій, що мала б допровадити до національного осиротіння поневоле-

них ним народів; brutальне перетворення населення у росіян, але, очевидно, на правах «молодших братів» «великоросійського народу». Така тотальна русифікаційна політика була засобом накинення суто російського способу життя, суто російської духовости на всіх відтинках обезвласненої від влади, обжебраченої та комуною зварваризованої нації.

Натомість, «неоколоніалізм» другої потуги проявлявся у більш скритій, і тому, можливо, перфіднішій, формі. Американський капіталізм також накидав свій спосіб життя, свою, збочену в матеріалізмі, систему вартостей. Однак, замість «калашнікова», зброєю американських капіталістів-«глобалістів» була пляшка «Кока-Коли». Коли світовий економічний ринок випадково хвилево перенасичувався якимсь продуктом, американські капіталісти, замість даром повернути його злиденним селянам, що той продукт майже за даром вирощували, воліли втопити його в океані, щоби не порушити свою продиктовану світові систему цін. Піднесення до вершин людської свідомости «золотого тельця» — американського доляра — довело подекуди до грізної варваризації національної духовости древніх народів, які мали тисячну, а то й кількатисячну культурну, інколи й державну, спадщину. Так, напр., майже дощенту знищено глибинну культурно-духовну та традиційно-побутову основу життя в Японії, джерелом якої була релігія «Шінто». Зараз американські капіталісти надто стривожені тим, що японці у деяких відношеннях перевищили їх у ремеслі «капіталонагромадження», у якому вони досі були єдиними в світі майстрами.

Отож, зіткнулися дві ворожі, проте не зовсім протилежні, концепції світопорядку, основані на намаганні встановити свою гегемонію над їїлим світом, або принаймні над більшою частиною його. Однак, обидві потуги мусіли погодитися: що їхнім плянам найбільше стояла на перешкоді ідея, яку потрібно було насамперед угробити, заки приступити до дальшого змагання за впливи у світі. Це була революційна ідея, концепція нового світового порядку, ідея нації, яка вперто проявлялася у зорганізованій формі у національно-визвольних

рухах поневоленних, чи лише економічно злиднених народів. Ця ідея несла в собі ідейну візію нового світового ладу, побудованого на універсальних ідеалах свободи й справедливості; тобто, на міжнародньо-політичному відтинку, — взаємна пошана кожної нації-держави до права іншої на державну самостійність; а на внутрішньо-суспільному відтинку — визнання нації, її загального добра (а не якогось аморального «добра» суспільно безвідповідального егоїста-споживача) як найосновнішого упорядковуючого чинника суспільно-політичного життя в усуперенненій нації-державі. Ця революційна ідея, яка всупереч усьому таки перемагала, була найпотужнішою загрозою плянам як однієї, так і другої мілітарних надпотуг. Тому, помимо конфліктних, «холодних» відносин, представники цих бльоків знаходили якусь спільну мову хоч би у цьому відношенні. Хрущов, напр., міг говорити про якусь там «мирну коекзистенсію», а Ніксон — пошукував якийсь там «детант».

Розподіливши світ на окремі геополітичні «сфери впливів», обидві сторони в міжчасі готувалися до остаточного зудару. Шалена гонитва до озброєння, зокрема, дорого коштувала Москві, яка не мала стабільної економічної основи, необхідної для того, щоби могли ефективно конкурувати із Заходом в довшому марафоні. Тому Москва, хоч економічно набагато бідніша, старалася негайно скористати із тієї мілітарної рівноваги, що вона з великим трудом досягла із Заходом. Це відбувалося у формі поступової мілітарної експансії у тих частинах світу, де інтереси чи позиції Заходу не були зовсім певні. Політика завоювання світу могла бути переведена у формі прямого мілітарного наступу на одну країну (напр., Афганістан), хоч такі випадки були рідкісні. Одним із найголовніших пріоритетів в експансивній політиці Москви — не входити у безпосередні конфлікти з Америкою чи з країнами Заходу. Тому, частіше Москва знаходила, або вироцувала своїх т. зв. «клієнтів», геловно з-посеред країн «Третього світу», якими вона поступово посилювала свої впливи чи то шляхом підтримування т. зв. «національно-визвольних

війн» (напр., у В'єтнамі), або інспіруючи т. зв. «проксі» (в заступництві) війни (напр., в Анголі), або й навіть всякими підривними, диверсійними, часто терористичними, діями поодиноких комуністичних, пак «червоних», Москвою фінансованих, партій та груп у різних країнах світу, включно із західними країнами.

Багато в той час говорили про світовий мир та про міжнародню стабільність. І знову парадокс: основою цього миру мала бути якраз та ж сама ядерна зброя! Доки ані ЗСА, ні СССР не могли встановити спроможности т. зв. «першого удару» (стосовно ядерної спроможности), доти — аргументували «глобалісти» в Москві та у Вашингтоні — буде забезпечений мир у світі. Отже, така благородна ціль як світовий мир стала об'єктом взаємного шантажу («взаємно забезпечене винищування» — *mutually assured destruction*) двох надпотуг. Вперше в історії розвитку людського Духа, чи взагалі в історії людських співвідносин, такий наскрізь єхидний засіб як шантаж набрав якогось спотвореного статусу морального «категоричного імперативу». Діалектика була глибоко обдумана, а людству цілком перекрутилося в голові з приводу цієї мирової каруселі.

Слід тут увести маленьке, але призабуте, відхилення: *єдина морально оправдана позиція почерез увесь цей час: доценту знищити страхітливу ядерну зброю, котру ось-ось готувався осідлати четвертий вершник біблійного Армагеддону.*

Мир і стабільність — були найпріоритетніші критерії всіх міжнародніх відносин. Це декларативно, бо в суті підпорою анахронічного, етично переверненого, світового ладу був brutальний, взаємний ядерний шантаж. Дійшло до цілком абсурдного стану, що обидві надпотуги не раз, а вдесятеро могли винищити увесь світ! Очевидно, хтось мусів стати жертвою цієї мирової програми, опертої на шантажі. «Глобалісти» із двох сторін почали виводити, що аж ніяк не вільно допустити навіть до найменшого порушення «статусу кво». Для поневолених Москвою народів в СССР та в т. зв. «сате-

літних країнах» — ця політика зводилася до їхньої, історією приреченої, закономірної й незмінної загибелі. В Гельсінках, напр., на першій Конференції по питанню співробітництва та безпеки в Європі в 1975 році, прийнято принцип «недоторканості» кордонів та політичної «інтегральності» всіх договірних сторін, однією з яких була СРСР (а не УРСР). Отже, імперія мала залишитися суцільною. Крім того, що Захід на чолі із ЗСА надалі продовжував «холодну війну» із СРСР, Вашингтон вбачав небезпеку в можливому розвалі советсько-російської імперії під тиском назріваючих революційних процесів, тому йому доводилося постійно підмуровувати імперію, щоби могли і далі з нею конкурувати! Бо без цього «конкурента», вся дотеперішня політика Заходу була б в основі захитана. Абсурд був довершений . . .

Така диявольська діалектика давала Москві чимало нагод, щоби розігравати і відискувати нові позиції, очевидно шляхом підривання західних позицій майже у всіх геополітичних частинах світу. Майже задармо перекинута в СРСР західня технологія перетворювалася в антизахідню зброю. Американське збіжжя не йшло на те, щоби нагодувати суворо злиденне населення в СРСР, але на те, щоби Москва могла здобути потрібні кредити, чи сирівці з інших країн із чого можна було будувати щораз модерніші засоби озброювання, які потім були звернені проти Заходу. Дехто міг би сказати: «що за глупота, . . . що за наївність!» Однак, із точки зору Заходу, це не була ані глупота, ні наївність, а власне добре обдуману стратегічну політику, необхідну для збереження «статусу кво», що числилося як співзвучне із найпріоритетнішими західними «національними», пак «неоколоніальними», інтересами.

Користаючи з повищої діалектики, Москві вдалося перетворити поодинокі поневолені народи, а зокрема Україну у широкопростірну, ядернополітичну лабораторію. Розмістивши чимало ядерних ракет із свого арсеналу в Україні, Москва таким чином спромоглася вманеврувати країни НАТО націлити їхні ядерні ракети на землі України та інших поневолених в СРСР народів. Отже, сили, які могли б бути природ-

ними союзниками Заходу, були знеутралізовані до певної міри. Тим паче, політика Заходу вже не могла розраховувати на революційні, національно-визвольні течії на просторах поневолених народів, які помимо всього таки вперто назрівали, і могли б якраз з середини знеутралізувати, а то й цілком повалити, цю зовнішньо експансивну, воєнну, завойовницьку машину Москви. Перед очима західніх стратегів постала страшна примара: ядерні ракети, розташовані на просторах України та інших поневолених народів, потраплять в руки якихось «фанатиків». Україна, проти волі миролюбного українського народу, *який ніколи у своїй історії не вів будь-якої експансивної, чи завойовницької політики*, перетворилася у потенційну ядерну надпотугу, яка, з точки зору цієї зловісної діалектики, в очах Заходу могла б стати серйозною загрозою.

На початку 80-их років Москва вичерпала свої, колоніальним визискуванням нагромаджені, економічні та фінансові ресурси, необхідні для того, щоби крокувати разом із ЗСА у шаленій гонитві до озброєння. Вже за часів Андропова, кремлівські ватажки прийшли до висновку, що сцентралізована, командно-адміністративна економічна інфраструктура СРСР, з її оперативною системою диктату згори, зовсім збанкрутувала. Потрібно було замінити спорохнявілу економічну систему новою, побудованою на основах «вільного ринку», яка включила б ширші прошарки трудівників у нові соціально-економічні відносини. Одначе, для того, щоби могли включити ширші маси в нові процеси, потрібно було насамперед здобути їхнє довір'я, висунувши нову систему політичних вартостей. Із приходом Горбачова до влади в Кремлі, ця двобічна політика і це нове мислення набрали нового ідеологічного обґрунтування під облудними ярликами «перестройки» та «гласности».

Лібаралізація та демократизація досі тоталітарних політичних відносин по лінії реформи їхніх підвалин не були цілю самою в собі. «Гласность» — це був засіб для основної мети економічної перебудови. Псевдодемократична програма реформ згорі була подумана для того, щоби здобути довір'я

ширших, цинізмом та нігілізмом наставлених, мас, включаючи їх у нові політичні процеси, від яких вони досі були відчужені, у надії, що ця нова масова політична активність перелиється в конкретну економічну діяльність та працездатність «перебудованої» «советської людини». Горбачовські реформатори, однак, не врахували у своїх проєкціях два моменти: а) ніяк не можна згори перетворити, «здемократизувати» суто тоталітарні структури, яких лише можна було не змінити, а радше *замінити* новими, насправді демократичними, структурами; б) широке включення народніх прошарків на території поневолених народів у нові політичні процеси швидко перетворилось у виразну, всенародню, національно-визвольну боротьбу за самостійність і державність. Національна ідея вибухла вулканічною потужністю, вперше після Другої світової війни перетворившись у масове, чи вірніше — всенародне, явище.

Спершу Захід не знав, як реагувати на ці нові, безпрецедентні течії в СРСР. З часом, однак, він переконався, за словами М. Тачер, що «можна робити бізнес» із цим «новим», «здемократизованим» (читай: зкапіталізованим) Советським Союзом, очолюваним «лібералом» Горбачовим, хоч майже ніхто на Заході не враховував можливості безповоротного розвалу «останньої імперії» на поодинокі національні та демократичні, самостійні та суверенні держави. Американський президент Джордж Буш висунув концепцію, що тепер вже можна приступити до побудови «нового світового ладу», що на ділі означало, що Захід разом із новим, «перебудованим» СРСР зможуть дальше ділити сфери впливів між собою, але вже не конфліктними, а якраз *мирними* співвідносинами. «Холодна війна» закінчилася, але стратегічне мислення вашінгтонських та московських «г'юбалистів» продовжувалося, хоч за іншим політичним лексиконом, надалі виповненим тим самим неоколоніальним змістом. Лише ідеологічне обрамлення змінилося для надалі непорушеного старого, суто імперіалістичного, ладу, але вже побудованого на нових політичних, псевдодемократичних, засадах.

Вузловим моментом у цій стратегії був горбачовський

«новий союзний договір». Всі імперіозахисні чинники у Кремлі (як і капіталістичні «глобалісти» у Вашингтоні) добре розуміли, що потрібно зберегти суцільність захитаного від революційних ударів, «союзу». Однак, вже в 1988-ому році за-примічується зародковий розкол у російській правлячій, імперіалістичній верстві. Одні сили хотіли застосовувати більш репресивні методи, щоби примусити повсталі народи увійти у новий «союз». Інші сили, очолювані самим Горбачовим, аргументували, що лише шляхом «демократичної інтеграції», що вимагав терпеливості з боку правлячої, імперіозахисної верстви, можна побудувати тривкі основи для нового, перебудованого «союзу» шляхом кооптації якоїсь частини із народніх, пак «республіканських», еліт. Слід зазначити, що розкол був спричинений розбіжностями в Кремлі лише відносно *тактичної* політики, бо всі імперіозахисні сили в Москві були цілком з'єднані щодо основної *стратегічної* мети: необхідність затримати інтегральність та суцільність імперії. Перемогла друга течія, хоч ця перемога була не зовсім поголовою, чи навіть достатньо рішучою, щоби Горбачов міг відважно йти цим курсом. Залишилося при владових та впливових позиціях чимало прибічників першої лінії, зокрема в КГБ та у війську, яких Горбачов мусів дуже тактовно розгравати, чим пояснюються поодинокі «зіг-заги» у його політиці. Ця політика зводилася до того, щоби, з одного боку, переконати ці сили бути терпеливими, а з другого боку — поступово втягати «республіканські» чинники у нові «союзові» структури.

19-го серпня 1991 року терпець обірвався. Не може бути сумніву, що янаєвський «путч» був головно зумовлений тим, що Горбачову не вдалося втягнути Україну в проєкт перебудови «союзу». Цей невдалий «путч» ще «неперебудованих», по-старому мислячих, імперіозахисників набагато, хоч дещо штучно, пришвидшив назріваючі революційно-визвольні процеси в Україні та в інших поневолених народах. Штучність цього прискорення довела до того, що Україна проголосила свою незалежність 24-го серпня, при тому, що навіть досі не замінено старі, пережиті, анахронічні, колоніальні структури

новими суто українськими, насправду державними структурами нової юридичної особи, яку створено Актом 24-го серпня. У всякому разі, імперія зазнала смертельного удару. Її остаточно угроблено не у Мінську 8-го грудня трьома ніким неумандатованими державними відпоручниками, але тиждень скоріше — 1-го грудня у всенародньому українському референдумі, де український нарід, як те джерело народовладдя і державного суверенітету в Українській Державі, такою переважаючою більшістю голосів ратифікував Акт незалежності, що кожному було зрозуміло: комуно-російська імперія вже *де факто* і *де юре* загинула.

Вагомість 1-го грудня значна ще й тим, що того ж дня не лише остаточно завалено «останню імперію» в модерній добі історії людства, але й також захитано старий світовий лад, який досі був опертий на великодержавних інтересах двох мілітарних, ядерних потуг, одна з яких — найбільш садистська імперія всіх часів — вже зметена з лиця світу на смітник історії. Є таке прислів'я в Америці: «потрібно двох партнерів, щоб танцювати танго.» Від 1-го грудня Вашингтон вже не мав з ким гуляти по світі під звуки переспіваної, анахронічної музики неоколоніального «статус кво».

Всупереч всяким прогнозам «глобалістів», — лжепро років, новий світовий лад у зародку будувався далеко раніше, бо був ідейно запроектований ще у національно-визвольній боротьбі поневолених Москвою народів. Ця революційна проєкція не мала нічого спільного із концепцією про «новий (насправді той самий) світовий лад» Президента Буша. Це лад, який буде докорінно закріплений в універсальних ідеалах свободи й справедливості, чого прагне людство споконвіку. Його наріжним каменем буде перемагаюча ідея нації. На відміну від старого, вже пережитого, колоніального ладу, це буде лад, в якому, замість інтересів малого кола декотрих упривілейованих потуг, спільні інтереси всіх народів, всього людства, Людини як такої, будуть скрізь узгляднені на засадах паритетної рівноправності. У цьому дійсно новому ладі співвідносини між народами будуть вислідом винного, більш

удосконаленого розуміння справедливості. Досі такий лад був не до досягнення, бо існування загарбницької, протилюдської політики советсько-російської імперії змушувало втримання конфліктних відносин не лише між двома протагоністами, але й навіть на периферіях цієї ж буцім-то головної драми, що унеможливило мирне поладження регіональних конфліктів. Дійшло до такого абсурду, що якраз найстрахотливіший в історії засіб тотального вимирання людства — проклята ядерна бомба — став основою для мирної стабільності, чи вірніше — фантазмагорії миру в якійсь дивовижній «Kafkaesque» драмі. У новому вільному й справедливому світовому ладі, ця зброя стане зовсім зайвою.

Утопія? . . . Так, можливо це утопічна мрія. Але це мрія всього волелюбного людства! Це мрія, яка основана на єдино правильній, єдино відповідальній, наскрізь моральній позиції: *що світова стабільність та мир у світі цойно тоді зможуть постати, коли ВСЯ ядерна зброя зникне, буде демонтована, цілком винищена.* Це мрія, яка можливо не здійсниться у 21-ому, чи навіть в 22-ому столітті. Але здійсниться вона таки мусить, бо ж альтернатива — це неповоротна смерть Людини.

До речі, ця мрія вже до певної міри здійснюється, бо найбільша загроза до світового миру, потуга, яка поставила все людство під Дамоклів Меч ядерного шантажу — комуноросійська імперія — вже розвалена під тиском національно-визвольних рухів поневолених нею народів, тією ж найпрогресивнішою течією 20-го століття. Проте, західні країни, особливо ЗСА, вже вбачають у цій візії нового світового ладу, звільненого від усяких ядерних шантажів, неабияку загрозу для старого ладу, якого вони були співархітектами. Тому вони так наполегливо зараз намагаються приневолити Україну та інші колишні поневолені народи віддати їхню ядерну зброю під стратегічне командування (замість — під спільну контролю, що виключатиме її застосування) новоспрудженої «співдружності незалежних держав», що на ділі означає віддати цю страхотливу зброю винищування само-

проголошеному спадкоємцеві СРСР — Росії, яка мала б стати співархітектором, разом із Заходом, «перебудованого» старого ладу, фундаментом котрого далі залишилася б та ж пережита політика взаємного ядерного шантажу. Однак, вже постала й частково перемогла нова, революційна течія, обґрунтована на ідеї нації та на універсальних вартостях свободи й справедливості, яка змагається покінчити із цим старим ладом з його етично переверненою діалектикою. Лише в цій візії людство зможе віднайти свій порятунок. В авангарді цієї течії стоїть Україна, нарід якої 1-го грудня остаточно повалив «останню імперію» історії.

Історично прогресивна роля України ще далеко не вичерпалася, бо слід ствердити, що Україна — це перша ядерна потуга, яка самочинно, добровільно, та з почуттям відповідальності за долю всього людства вже почала демонтувати свою — підкреслюємо СВОЮ — ядерну зброю, якої вона ніколи і не бажала, і якою ворог із півночі міркував перетворити наші врожайні землі в одну, широкопростірну ядерно-політичну лабораторію. Перший, диявольський експеримент у цій лабораторії відбувся у квітні 1986 року, на чорнобильській АЕС. Український нарід тоді зрозумів, що він ледве-чи не виживе другий такий зловісний експеримент.

Тому, Україна проголосила світові своє незмінне бажання стати без'ядерною зоною, і тому також теперішній чи майбутній уряд Української Держави буде змушений продовжувати розпочату політику, згідно з якою Україна буде першою ядерною потугою, яка знищить цю страшну антилюдську зброю, цей диявольський засіб вимирання Людини. У такій політиці всі народи, ядерні й неядерні країни світу, повинні знайти зразок для побудови дійсно нового, вільного й справедливого, світового ладу, звільненого від усяких ядерних шантажів. Це нинішній «категоричний імператив», що стоїть перед усім людством: іти за прикладом не тих ядерних надпотуг, які досі були готові втягнути його в те дантівське пекло ядерної пожежі, але за прикладом тієї ж *моральної надпотуги*, якою є Україна. Проте, замало, щоби лише по-

одинокі країни проголошували себе без'ядерними зонами. Все людство мусить проголосити **Хартію Нової Світобудови**, у центрі котрої стояло би бажання, святе приречення, перетворити всю земну кулю в *одну, суцільну без'ядерну зону*. Ось це є виклик, який Україна ставить перед усім людством. Україна має на це право, бо вона досі єдина країна, котра — в часі буцім-то миру — суворо потерпіла, терпить, і ще довго терпітиме від ядерної безвідповідальності однієї із двох надпотуг, які досі будували старий, вже пережитий, неоколоніальний та ядерний світовий лад.

Лише ті країни, які готові прийняти таку Хартію зможуть стати співархітектори, спільно з Україною, на правду нового світового ладу. Це стосується і країн Заходу, особливо ЗСА, які досі наполегливо, майже пахабно, старалися примусити Україну віддати свою ядерну зброю Росії, яка надалі залишається «міні-імперією», де ще досі незмінно уярмлені чимало менших неросійських народів. Такі неоправдані намагання з боку Заходу слід оцінювати як вислід стереотипної, анахронічної політики шантажу, на якій був побудований старий неоколоніальний світовий лад. Тому Україна має не лише право, але й моральний обов'язок недвозначно й безумовно відкинути їх. Країни Заходу мусять привчатися мислити новими морально відповідальними критеріями (визначеними якраз Україною). Єдина гарантія справжнього тривалого миру в світі — це необхідність усунення взагалі всієї ядерної зброї. Не політика ядерного шантажу, великодержавного пострахування, та колоніального визискування, але взаємне пошанування прав усіх народів світу, менших і більших, на паритетних засадах рівноправності, коли кожний нарід матиме можливість внести свій унікальний вклад в розбудову різноманітної мозаїки світової культури та нового, вільного й справедливого, світового ладу — *ось це є наріжним каменем майбутньої світобудови*.

Колись, Ф. Достоєвський написав пророчі слова: *Ex oriente lux!* («Світло прийде зі Сходу»). Російський месіяністичний письменник очевидно, мав на думці сказати, що світло

прийде з Росії, яка, на його думку, мала б підкорити собі весь світ. Однак, напередодні нового століття, виявляється, що на Сході, якраз на грані двох світів, зійшла нова зірка, яка випромінює не спаплюжене, радіоактивне лжесвітло ядерної хмари, але чисте світло Божої Правди й Справедливості. Це світло спасіння блищить над соняшними проміннями обвинутими, золотоверхими банями Св. Софії, де людство зможе відгребти духову глибину Людини. Це світло, ця східня зірка, провіщує новий світовий лад, який чистим словом Правди вже був проповідуваний нашим Генієм-Кобзарем:

*І буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі.*

... Fiat lux! ...

